

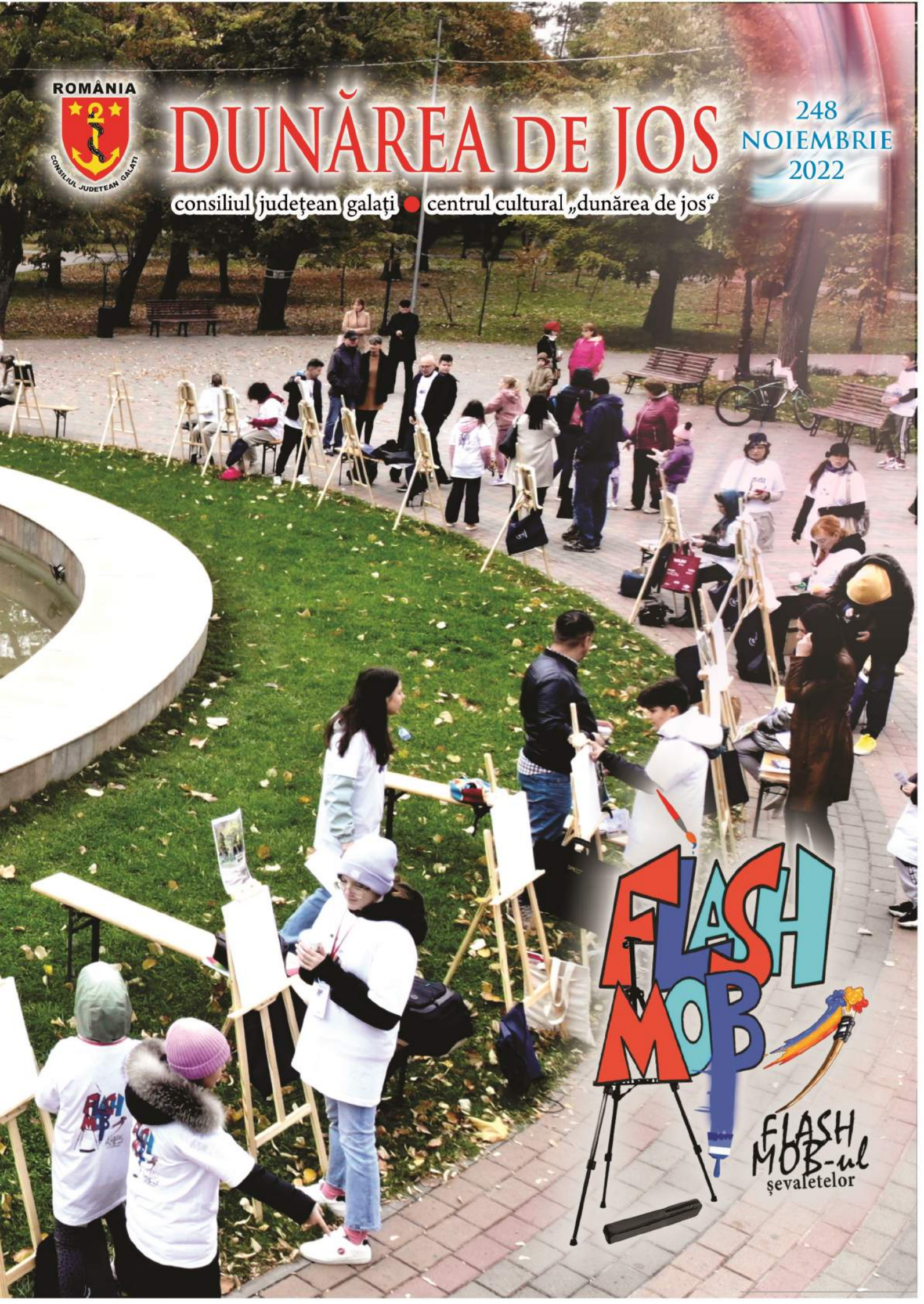
ROMÂNIA

DUNĂREA DE JOS

248
NOIEMBRIE
2022

consiliul județean galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

**FLASH
MOB**

FLASH
MOB-ul
șevaletelor

FLASHMOB-ul ȘEVALETELOR

Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați și Consiliul Raional Hîncești, în calitate de parteneri, au organizat pe data de 22 octombrie, ora 11:00, FLASHMOB-ul ȘEVALETELOR, activitate pe care cei doi parteneri au desfășurat-o concomitent. La Galați, evenimentul a avut loc în Grădina Publică, iar la Hîncești, la Moara cu Aburi de la Mereșeni.

ECHIPĂ PROIECT

Olimpia Ștefan - profesor pictură

Alina - Simona Dragomir - responsabil cultural

Adrian Tașcă - membru în echipa de proiect, Rep. Moldova

Nicolae Tașcă - consilier raional, Rep. Moldova

Mitică Sandu - vicepreședinte Consiliul Județean Galați

Vali - Viorel Sandu - Manager Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați

Participanții și lucrările lor

Carte poștală

„Flashmobul șevaletelor”

proiect de editare cărți poștale

„Galați - Orașul scrie, orașul citește”

ORAȘUL PICTEAZĂ

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL
„Dunărea de Jos”
GALAȚI

TRECUTUL
ARE
UN
NOU
VIITOR

1HARD/2 1/2S

Galați
orașul scrie, orașul citește

.....

.....

.....

.....

.....

OCTOMBRIE 2022

Paul Emond

Cele douăzeci și patru victorii de etapă ale pictorului Belgritte (II) (ficțiune)

7.

Toți cei care s-au interesat mai îndeaproape de acest Tur din 58 știi că a cincea și a șasea etapă, Versailles-Caen și Caen-St Brieuc au constituit un prim moment de mare răscruce. Pe drumul spre Caen, o evadare de opt cicliști printre care Geminiani, Plankaert („minunatu’ nostru, micu’ Joseph”, se entuziasma Luc Varenne), Bobert și Anquetil – ingratu’, nu-i mai ajunge! – i-a lăsat cu mult în urmă pe alde Gaul, Walkoviak și alți candidați la tricoul galben. A doua zi, când toți se așteptau la o cursă pașnică, Geminiani a luat-o tare din nou. După ce-a priceput că Anquetil și Bobert or să recupereze cu mare greutate eforturile din ziua precedentă (se mai povestea în pluton și că, fiind foarte îndrăgostit, Anquetil acuza o oboseală cronică pentru că, așa cum s-a întâmplat și cu o seară înainte, s-a întâlnit iar cu obiectul pasiunii lui), Țeavă Lungă a forțat o evadare care l-a dus rapid în față. Din grupul de evadați figurau Darrade și alți doi cicliști din echipa Franței. Însă Bidot, directorul tehnic, Derrigale se afla în poziția de potențial maiou galben totuși, i-a obligat să nu conducă ei și, mai apoi, să țîșnească, ca să-i aștepte pe Bobet și Anquetil, în speranța că aceștia ar putea să acopere pierderile. Această speranță a fost însă zadarnică: cei doi învingători ai Turului s-au trezit la mai bine de zece minute în urmă și printre tricolori s-a făcut simțită o oarecare tensiune. Cît despre Geminiani, care la sosire nu era decît la un bobîrnac de maioul galben purtat de numărul doi olandez, nu se putu abține să

nu rîdă de echipa Franței care l-a dat afară.

„Am treizeci și trei de ani”, strigă, „Da’ ei sunt de două ori mai în vîrstă decît mine!”

Cele două tablouri pe care Belgritte le-a pictat în acea seară au transferat automat atmosfera acestor două etape într-un joc de linii agitate. Și mai abitir decît în zilele precedente, am fost cucerit pe loc de capacitatea pictorului de a suprapune în același spațiu o reprezentare a celor petrecute la sosire și un concentrat al atmosferei generale a cursei. Pentru un ochi mai puțin priceput, importanța evadării pe ruta spre Caen era evidentă încă de la prima pînză (deși, ca mai mereu, tendința spre abstractizare n-a fost deloc neglijată), precum și puterea evadării care îl ducea la St-Brieuc, se cereau una pe alta; și pe una și pe cealaltă plana umbra maiestuoașă a lui Raphaël Geminiani, fără să ne dăm seama cum mai exact. „Acesta este un erou”, îmi declară solemn Belgritte și l-am văzut, cu puțin înainte de plecarea în etapa următoare, mergînd să dea mîna cu Țeavă Lungă și vorbindu-i îndelung. Cînd se despărți de el, alergătorul îl privi perplex. Oare ce i-a spus pictorul? Cu siguranță, niciodată n-or să se afle aceste vorbe. Mai trebuie să recunosc și că, pentru oamenii care nu îl știau, prietenul meu avea uneori un fel de a se exprima destul de derutant.

8.

Etapă următoare era prima contracronometru. S-a văzut – o, ce surpriză – Charly Gaul, cel care era numit „îngerul munților”, așa isprăvi deosebite avea ca și cățărător care l-a luat la mustață pe însuși Anquetil cu șapte secunde, campionul de necontestat de pînă atunci al probei. Ah, ce tablou a urmat apoi și cît de tare s-a încrîncenat Belgritte asupra lui toată noaptea! Figura în el o schiță a tuturor cicliștilor (sau aproape a

tuturor cicliștilor: nu pot garanta că artistul i-a înregistrat pe pînză pe ultimii din clasamentul etapei) și toți acești combatanți se suprapuneau oarecum decalat. Un decalaj care restituia fidel distanțele înregistrate la sosire; am remarcat și că urma subtilă trasată de al șaselea alergător care a făcut cu două minute și zece secunde mai mult decît Gaul ca să acopere distanța, era înconjurat de o aură deosebită: mai trebuie să spunem că acest al șaselea din etapă nu era nimeni altul decît Geminiani? Mă grăbesc să adaug că cele trei tablouri ale ciclului belgrittian care corespund celor trei probe contra-cronometru ale acestui Tur din 58 – le voi evoca pe celelalte două mai încolo – formează un subansamblu particular; de fiecare dată cînd am avut ocazia să contemp lu acest ciclu în întregime (și ultima dată a fost cînd acest nefericit de Belgritte era între viață și moarte și cînd fra-su, scriitorul, tocmai pusese mîna pe hîrtia care îl făcea executorul lui testamentar și împacheta operele cu lăcomie ca să le ducă la el acasă; acest domn, care abia mi s-a adresat, așezase cele douăzeci și patru de pînze unele lîngă altele ca să asigure că erau toate), am spus că, de fiecare dată cînd am avut ocazia să contemp lu ciclul în întregime, mi-a apărut deîndată un joc subtil de reflexe și rezonanțe profunde între a opta, a optsprezecea și a douăzeci-și-treia *Victorie de etapă*. N-o să ascund aici faptul că Belgritte a manifestat un adevărat entuziasm pentru probele de contracronometru: deci nu-i nimic de mirare că aceste trei pînze țes între ele reverberații strălucitoare foarte specifice.

9.

Coborîrea înspre Pirinei, apoi traversarea lor nu au cauzat prea mari tulburări în ierarhia impusă de primele etape. Sigur, Darrigade s-a făcut cu maioul galben pentru cîteva zile și ascensiunile de la Aubisque și Portet d'Aspet i-au permis lui Frederico Bahamontes, zis și „Șoimul din Toledo” să capete puncte decisive în clasamentul pentru cel mai bun cățărător – tot atîtea evenimente despre care, să nu ne îndoim, pictorul a profitat din plin consumîndu-și arta – însă Darrigade știa, și toata caravana o știa și ea, că Alpii o să-l forțeze să se incline în fața altor

tenori net superiori pe munte, și că Bahamontes era deja prea departe în clasamentul general ca să pretindă altceva decît maioul verde de cel mai bun cățărător. În privința ciclului lui Belgritte, el progresa cu măiestrie, tablou după tablou.

Minunat, dar nu fără dureri: fiecare operă îi cerea artistului să-și consume și mai mult din rezerve și îl vedeam intrînd în cameră din ce în ce mai obosit, unde, după sosire, îl așteptam cu o nouă pînză, neîncepută. Un tablou în fiecare zi! Ce ritm nestăvilnit! Ce chemare incredibilă și nesecată a forțelor sale creatoare! Ce dăruire de sine profundă, fără să-și tragă sufletul, fără binecuvîntarea celui mai mărunț răgaz, fără să țină cont de cea mai elementară necesitate pe care o avea geniul său de a-și ostoi setea înainte să se exprime din nou cît se poate de viu și de strălucitor! Mă uitam cu mare milă la ochii lui încercănați, la mersul lui șovăitor, la părul din ce în ce mai hirsut. Mai ales după cele întîmplate în etapa Royan-Bordeaux.

10.

Nu numai că Belgritte trebuia să suporte flecăreala continuă a lui Varenne, ci trebuia și să-l însoțească aproape în fiecare zi la abuzuri gastronomice. El, bărbatul frugal prin excelență, și, care se mulțumea ușor cu un ou fiert și un coltuc de pîine înghițite rapid pe un colț de masă, îl vedea adesea pe reporter, după ce etapa abia ce a început, somîndu-l pe șofer să oprească în fața vreunui restaurant pe care îl găsisese el în ghidul lui Michelin sau într-un alt ghid de același calibru.

„Avem mai bine de o oră să îmbucăm cîte ceva, haideți Belgitte, veniți! Prietenul meu încerca să-l refuze, zicea că nu-i e foame și că o să-l aștepte în mașină. „Bine înțeles că nu încap vorba. Nu v-am luat cu mine ca să faceți notă discordantă”. Tonul era prietenesc, dar hotărît și așa de insistent, încît pictorul se vedea obligat să între și el în templul gusturilor. Se mulțumea cu o salată sau cu un alt fel de mîncare ușor, în vreme ce Varenne, apostrofîndu-l cu sarcasm pentru „pofa lui de mîncare de vrăbiuță” (ia spuneți, nu-i așa că tablourile dumneavoastră nu-s prea vesele după cum vă hrăniți ! ar trebui să luați partea bună a vieții!”, îl persifla el cu un aer lingușitor ce îi amuza pe tehnicianul și șoferul

mașinii, care, nu ca Belgritte, erau un auditor mai bun, dar, mai ales, niște buni comeseni), în vreme ce, cum spuneam, Varenne se îmbuiba cu specialitățile casei și degusta în forță tot comentând vinurile locale care i se recomandau. Îi propunea prietenului meu să ciocnească cu el, ceea ce Belgritte trebuia să accepte ca să rămână politicoș (să rămână politicoș! acest lucru era din ce în mai greu pentru el!), îl invita să-și termine paharul ca să poată să i-l umple din nou – lucru care Belgritte îl refuza hotărât – și nu contenea să-l tachineze pe artist cu „sobietatea lui de cămilă”.

Aperitiv, antreu, fel principal, desert, cafea, ceva dulce la cafea: reporterul (numele lui adevărat era Alphonse Tataert, dar el ura să se facă aluzie la asta) trecea de fiecare dată prin toată gama emoțiilor gustative. „Domnule Varenne, trebuie să plecăm!” „Avem vreme, trebuie să o calci!” îi răspundea fără greș și comanda, „s-avem la drum”, un al doilea cognac sau chiar un rachiu de tescovină de-al locului.

Belgritte își rumega furia: în cele din urmă, se gândea el, dacă putea să-și concretizeze marele proiect, era datorită acestui om cumsecade care își aștepta zilnic, cu lăcomie, „mica lui pauză de stomac”. Nu mai spunem că acest aspect care contraria se adăuga pălăvrăgelii nesfârșite a reporterului, că ea îl văduvea în mod sistematic pe prietenul meu de spectacolul și de ambianța primei părți a cursei și că, ca s-o spunem într-un registru foarte familiar, Varenne cam sărea calul. Îl sărea puțin cam mult. Cam prea mult, pe scurt. Și ce-i prea mult, e prea mult. (Ghicim cu ușurință că în urechile mele primitoare se vărsau după sosire și chiar dimineața, înainte de ferecarea caravanei, valurile de plângeri și reproșuri ale pictorului: să adăugăm la asta și profunda vexare față de lipsa totală de interes a verișorului său pentru acțiunea lui titanică – Varenne nu l-a întrebat nici măcar o dată pe Belgritte despre rezultatul muncii lui la ceas de vecenie și de noapte și în fiecare dimineață îl întîmpina cu aceeași glumă: „Iată pe Picasso al nostru care îi de-formează pe cicliștii în formă!” Dar eram la etapa Royan-Bordeaux, cea de-a unsprezecea din acest Tur memorabil.)

11.

O dată în plus, în timp ce se freca pe burtă cu un aer satisfăcut și își comanda o a doua gustare la cafea, Varenne îi spuse șoferului: „Mai avem puțin timp, apoi îi dai blană!” după ce mașina radioului nostru național abia plecase la drum de vreo douăzeci de minute. Dar vînătoarea deosebit de veloce (apreciez acest cuvînt!) pe care o dădu în acea zi plutonul unei evadări a unsprezece cicliști i-a dat etapei un ritm cu mult superior ritmului prevăzut, așa încît, în ciuda tuturor vitejiilor șoferului („grăbește-te, fir-ar al naibii să fie, grăbește-te!” striga reporterul din ce în ce mai nervos, în vreme ce Belgritte se enerva la fel de tare, în tăcere la început, apoi repetînd cu gemete „tabloul meu, cum o să-mi pot face tabloul?”), mașina trecu linia de sosire în același timp cu ultimii întîrziți, ca să fim foarte exacti, la opt minute patruzeci și două de secunde după primii sosiți. Eu însumi ajunsesem la velodromul din Bordeaux cu mult înainte de sprintul celor din evadare pe care l-a cîștigat ușor italianul Padovan și, foarte îngrijorat că nu-l văd nici pe Belgritte nici pe Varenne în tribună, am rămas la fața locului, uitînd să alerg să instalez materialele în camera închiriată de pictor: „Repede! repede! dați-mi clasamentul!” strigă reporterul fîșnind din mașină, în vreme ce tehnicianul alerga să pregătească cablurile microfonului, „Cum a fost? povestiți-mi în două cuvinte”, apoi, instalîndu-se în mijlocul tribunei, sub privirile năucite ale oamenilor încă aflați acolo: „Alo, dragi auditori, aici Luc Varenne, care vă vorbește de la Bordeaux, unde așteptăm o evadare de unsprezece alergători printre care sprinterul italian Padovan” și povestea sosirea ca și cum asistase la ea, suspansul sprintului final, cum Padovan cîștiga în fața nefericitului de belgian André Vlayen care ar fi meritat totuși să-și împodobească cascheta cu această floare, „André! André! unde-i André pentru interviu? ah! a plecat deja la hotel, bietul băiat trebuie să fie extrem de dezamăgit...”

Poate că temerarul André Vlayen era dezamăgit, dar cel care era decepționat în mod deosebit era Belgritte. Cum să-și picteze tabloul cînd n-a văzut nimic din cursă? L-am văzut, palid ca o mumie, cum s-a dus să se așeze

deoparte și să se uite fără să-i vadă la oamenii care se agită în fața lui. M-am apropiat, m-am așezat la rîndul meu și am rămas tăcut. Timpul trecea, el nu se mișca, ca absorbit mental de un hău. L-am luat de umeri:

„Trebuie să găsiți o soluție, i-am spus.

- Nu există.
- Varenne o să găsească una.
- Nu-mi vorbiți despre el, Bătrîne. Mai ales, nu-mi vorbiți despre el.
- Un sprint de unsprezece alergători cu niciun favorit, plutonul la patru minute, e o simplă etapă de tranziție...
- Bătrîne, nu se poate, n-am văzut sosirea. Totu' s-a dus dracului. Nu-mi mai rămîne decît să mă dau bătut.
- Sunteți la fața locului. Cicliștii sunt încă aici. Ambianța de la sosire nu s-a stins. Mai sunt o grămadă de lucruri de simțit și de văzut. Uitați-vă cu ochii larg deschiși.
- Dar ar fi un fals.
- Un pictor nu este un fotograf. Belgritte, nu dumneavoastră trebuie să vă explic asta. Arta dumneavoastră s-a impregnat suficient cu acest Tur al Franței ca să puteți restitui o sosire chiar dacă nu ați văzut-o. Și, mai ales, sosirea de la o simplă etapă de tranziție.
- N-o să reușesc.
- O să reușiți. Știu că o să reușiți. E doar un pas greu de trecut. Considerați acest tablou de astăzi că este o etapă, doar o etapă de simplă tranziție.
- Mă las păgubaș, vă spun.
- Nici nu poate fi vorba. Haideti. O să vă instalez materialele.”

M-am ridicat și l-am luat spre hotel.

Mă însoțea cu un pas greu și șovăitor.

În cameră, am așezat șevaletul, pînza, pensulele, culorile. „Sunteți un mare artist, Belgritte și acest ciclu va fi o minune pură”.

Îl încurajam în continuare și îi propuneam o injecție cu un viatic, puțin mai specială pe care am menționat-o mai sus.

- Chiar crezi, bătrîne, c-o să m-ajute?
- Am fost asigurat că face minuni.
- Atunci, la război ca la război! Să nu se spună că n-am încercat totul! Da' stați cu mine, vă rog. Astă seară, mai mult decît oricînd, am

nevoie de dumneavoastră!”

M-am așezat în tăcere într-un fotoliu vechi pus într-un colț al camerei și Belgritte s-a pus pe treabă. În atelierul lui, doar o dată sau de două ori mi-a mai dat voie să asist cînd lucra. Ce fericire era să-l văd cum se înfruntă cu o pînză, să-i admir mișcărilor lente și exacte, timpii de gîndire, deplasările suple ale corpului precum o fiară sălbatică la pîndă, mișcărilor vii ale mîinii care puneau pensula pe pînză cu mare precizie, înclinarea capului care îi legăna pletele bogate! Ce fericire era să simți densitatea misterioasă care se forma încetul cu încetul în tăcerea camerei: creația era în mișcare... Efectul injecției nu se lăsă așteptat și în curînd el nu mai avut nici cea mai mică urmă a descurajării la care am asistat. Belgritte se ținea mîndru și drept în fața șevaletului, era cuceritorul care intră curajos pe teritoriul regatului pe care îl pofteste. Energia se aduna în el, devenise din nou marele artist pe care îl cunoșteam.

12.

Eram liniștit și mă lăsam legănat de ritmul muncii lui și mărturisesc că nu mi-a trebuit prea mult să ațipesc, fără îndoială că tensiunea cauzată de evenimentele recente mă epuizase. Eram totuși conștient că trebuie să dorm, ca și cum vigilența rațiunii nu-mi adormise de tot. Și fiindcă această vigilență îmi dicta să nu-mi lepăd prietenul, să rămîn cît se poate de aproape de noua *Victorie de etapă* pe care era pe punctul să o realizeze, am avut foarte clar impresia că picioarele mele se puneau în mișcare și că pedalam viguros, oferindu-i fără ca el să știe o schiță de ciclist alergător; prins în mișcare, mă trezii în curînd pe o bicicletă adevărată, înconjurat de alți alegători gonind spre linia de sosire. Dar, în același timp, mă simțeam ca absorbit de tabloul la care muncea Belgritte, întrucît singura motivație a sprintului în care ne lansasem și pe care eram cît p-aci să cîștig era să-i permit pictorului să traseze elanul meu și alor ceilalți concurenți în străfundurile spațiului său pictural. Avem o senzație stranie, dar mai degrabă superbă pe care doar un vis ne-o poate oferi, să fii în același timp într-o mobilitate totală și constantă și deja cuprins de fixitatea

și invariabilitatea pânzei: astfel ajungeam să coincid fizic cu *însăși* esența demersului belgritian, această montare prodigioasă în care excela fără încetare, a unui câmp magnetic care să accepte suprapunerea unei dinamici infinite și a *însușirii* prin *însăși* devenirea operei.

În mijlocul nopții mă trezii brusc. Tabloul se termina. Continuând să *arate perfect* că etapa Turului pe care el o reprezenta prin transferul pictural nu era decât o etapă de tranziție, nu lipsea nici evocarea evadării, nici desfășurarea sosirii în sine, această sosire la care participasem în vis – un vis care, sunt convins de asta, compensase absența forțată a lui Belgritte la sprintul final. Mă ridicai și contemplai tabloul, în vreme ce prietenul meu își ridica mâinile în aer și îl auzeam suspinând profund de ușurare: opera era frumoasă și, trebuie să o spun, de o fragilitate emoționantă, căci vibra intim de anxietatea care îl cuprinsese pe pictor în acea zi; pentru cine știa să citească (și cine altul, mai bine decât mine, care are dreptul să fie orgolios, să știe să citească și să descifreze acest univers? sigur nu scriitorul Belgritte, fratele!), vedea o crăpătură infimă trecea prin el, un tremurat foarte discret, dar insistent, care mi-a umplut ochii de lacrimi când l-am descoperit. „Ați câștigat, i-am spus lui Belgritte.

- Da, am câștigat.”

Ochii îi luceau ciudat. Părea fericit, dacă nu euforic. Ar fi trebuit să am o îndoială că nu era doar pentru că depășise această încercare. Dar eram și eu prea fericit, dacă nu mult prea euforic ca să înțeleg.

**Traducere din limba
franceză de
Carmen Andrei**

Răftulescu

„1857. București. Spitalul Militar de la Mihai Vodă.

Un soldat pierde sânge. Dă să moară.
Să facem totul!

Generalul doctor Carol Davila vrea să-i bage sânge cu siringa de cositor.

Cine dă sânge? Se oferă un felcer.

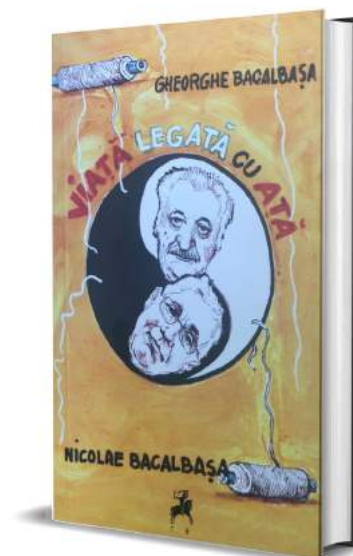
Soldatul a murit după câteva ore. Felcerul a murit după câteva zile. Plagă infectată cu erizipel.

Românul este înțelept: dacă dai, n-ai.”

Dacă dai, n-ai

VIAȚĂ LEGATĂ CU AȚĂ

©Editura TracusArte
2022

O incandescență manifestă

Sufletul peregrin - Virgil Diaconu

Cartea de versuri a lui Virgil Diaconu, *Sufletul peregrin* (Editura Contrast, București, 2021), pune în valoare diverse corespondențe ale evanescenței cu detaliile existențiale care ne înconjoară, sondări profunde ce vor să atingă esența sinelui liric. Asistăm la deschideri sufletești maximale. Simboluri variate sunt amalgamate într-o atmosferă propice parabolei. Transcendentul îi trimite poetului semne incontestabile, totul pentru a stopa expansiunea celor obscure. Aspectările misteriosofice au parte de accentuări deosebite. Căutarea coboară până în zona începuturilor, atunci când solitudinea nu își pune încă amprenta ineluctabilă. O profesiune de credință: (...) *Dimineața mă scol întotdeauna devreme/ și mă apuc de lucru./ Lucrez la Fabrica de Visuri./ Aici îmi trec pe curat toate spaimile și bucuriile,/ trandafirul surâsului ei și muntele de iluzii.(...)* (**Portret cu cireșul în brațe**). Paradigmaticul cireș al lui Virgil Diaconu de aici se înalță. E reliefată nostalgia după cerul primordial, cer al unei copilării în afara oricărei maculări. Rugăciunile și prefigurarea marilor fericiri vor conta mereu. O incandescență manifestă promite să conducă spre ample revigorări sclipitoare. Tot ceea ce ține de suflet ia valori hipertrofiate în poezia lui Virgil Diaconu. Prietenilor plecați dincolo de viață, poetul le fixează figurile în versuri cu valoare de lumânări arzând pentru totdeauna. Prezența Îngerului fundamentează visul speranței fără limite. În circumstanțele date, poezia și credința sunt consubstanțiale: (...) *Toată copilăria mea s-a petrecut între două biserici./ Între două clopote de bronz,/ care mă chemau duminica la slujbă./ Uneori, între cele două biserici de pe strada mea/ se isca un vuiet ... Slujba*

preotului trecea atunci prin mine,/ împreună cu tot alaiul de sfinți coborâți din zid./ Și corul din văzduh al îngerilor, heruvimii și arhanghelii,/ serafimii și toate oștile cerești treceau atunci prin mine/ ca un vuiet ... Toate rugăciunile și lacrimile credincioșilor./ Și întunericul luminat de degetele Domnului,/ trecea ca un vuiet prin mine./ Și voi care mă întrebați de fiecare dată ce este poezia ... (Între două biserici). Simbolistica flăcării ar putea edifica totul. Câteodată, spectrul apocaliptic duce la dezorientări radicale. Poetul vizionar se angajează să ia parte la marile enigme ale spiritului. Fisurarea opacității existențiale constituie o asumare fără rest. Persistă speranța într-o falie existențială puțin cunoscută, care ne trimite semnale. Este invocată *insula*, poate chiar a lui Euthanasius, motiv auroral ce sporește ființa. Puritatea copilăriei, reactualizată, aduce cu ea emblemele celor tinzând spre culmi. Versurile lui Virgil Diaconu sunt în așteptarea unui *catharsis* fundamental, reinstaurarea duhului și a luminii. Din adâncuri, figura mamei va fi întotdeauna edificatoare. Sentimentul dezmarginirii sosește în spirit ecumenic: Știi și tu: vine vremea/ când trupul nu îl mai porți după tine.// Dai roată pe câmp -/ și deodată ești toate florile câmpului.// Cu duhuri neștiute vorbești până în zori/ sau înflorești pădurea pe care nu o ai.// Este vremea când Fiara își leapădă dinții,/ când piatra o dezlegi de lespede.// În sufletul tău se întâmplă/ o lume mai mare ca lumea.// Sub sabia mulțimii poți râde,/ iarba crește sub fier.// Vine vremea când trupul nu îl mai porți după tine.// Numai îmbrățișare ești!// Și îmbrățișarea este mai mare ca lumea. (Îndepărtare). Pădurosul interior poetic vibrează pe

ritmuri săgetătoare. Este subliniat miracolul percepției existenței în clipă. Se impune vocația ascensionării, pe fondul dureros al inechităților mundane. Sentimentul izgonirii din Rai persistă pe tot parcursul cărții de versuri a lui Virgil Diaconu. Numeroasele recluziuni au darul alchimizării viziunilor ce se succed cu intensitate. Adeseori, covârșitoare prezențe din trecut invadează scena actualității și invită la o acută meditație: (...) *Cana cu apă a rămas neatinsă, ceasul a împietrit în perete./ Și făpturile din albumul cel vechi au dat năvală în casă./ Ele umblă zălude prin camere, măsoară singurătatea./ Iată-l pe bunicul în hainele lui de paradă/ și cu medaliile pe piept. Cu toate medaliile,/ ca să-ți alunge tăcerea și teama./ Iată fecioara, care are chiar mâinile tale./ Și care aleargă pe câmp după fluturii amiezii./ Fecioara cu aripi de fluture./ Și copilul, care prinde pentru tine soarele cocoșat în cireș./ Toate au dat năvală în odaie,/ de parcă lacrima nu și-ar fi de ajuns.*(...) (**Apariții**). Răscoală nostalgii, (cu)tremurări problematizante. Se profilează necesitatea unei ocultări, până când vremurile vor fi altfel aspectate. Conștiința lirică de sine are conotații maxime, îndrăgostite: *Eu sunt poetul dispărutei spițe,/ silabisind lumina care m-a răpus.// Doctrina mea este transmutația elementelor,/ este iubirea: în curând voi fi cântecul mierlei,/ în curând voi fi floarea de cireș.// Eu sunt poetul!// Eu am înfăptuit transmutația:/ sunt cântecul mierlei, floarea de cireș.// Trupul și brațele nu mă cuprind./ Viața pe care o am este o haină/ prea strâmtă pentru mine.*(**Eu sunt poetul**). Acțiunile poetului doresc să îndepărteze pericolul aneantizării. Despărțirea de spaime va fi esențială. Oglindile trimit continuu mesaje privilegiind introspectarea, reacții proprii unor deplasări cu valoare absolută. Dramele sinelui sunt imediat recognoscibile în volum. Principiul extensiunii adoptă forme diverse: *Deschise peste lume mâinile mele,/ ce lume vor avea să-și aleagă?// Stau în mijlocul lumii - și lumea o caut./ Stau în mijlocul zilei*

– și ziua unde este?// Cel cu himera pe umăr/ prea lesne nu-și află casă.// Iubirea mea se sprijină pe mări!// Zborul întrece pajura!// Mâna mea a început să vorbească.// Pentru câtă lume aduc/ vor trebui două lumi. (**Orizont**). Versurile lui Virgil Diaconu au inedite ramificații filosofice, spiritualizări mereu în căutarea depășirii limitelor. Finalul acestei valoroase cărți cuprinde un *corpus* intitulat *Tratat de poezie sau Îndreptări pentru poetul tânăr*, asumări la nivel radical având în centru tot ceea ce ține de actul creației lirice.

*Sufletul
peregrin*

Vasile Leonte

Interludii lirice într-un megaproiect inițiat de profesorul Gheorghe Felea

Dacă există „picătura chinezească” în varianta trebuitoare poporului fără număr care a produs-o, vă asigur, avem și noi o versiune local românească a picăturii, cu finalități comune. Ea a fost/este promovată la începutul mileniului de prof. univ. dr. Gheorghe Felea și acționează asupra straturilor impermeabile, impenetrabile, imponderabile ale intelectualului român, mai exact gălățean, invitat, după caz, cu gentilețe sau cu insistență, să contribuie la definitivarea unei enciclopedii a vieții de pe malurile Dunării. Nefiind o mare cultură, sufocată de valori definitive, pândită de riscul intrării în declin, pentru ca apoi să se revigoreze pe cont propriu, „reinventându-se”, spiritualitatea românească e marcată –constată prof. Felea – de puținătatea studiilor de sinteză. Cu oarecare stânjeneală, împins totuși de autoritatea ilustrului predecesor, Gh.Felea citează opinia, prea puțin măgulitoare pentru fudulia (pacoste națională!) de care nu ne putem detașa, a lui Constantin Noica: „în cadrul sistemului culturilor mari, specificul culturii române este acela de a fi o cultură fără însușiri, cu o configurație lăutărească care interpretează, fără a compune, care își împrumută structura fără a-și construi una proprie” (apud Enciclopediile..., p. 10). Autorul gălățean se așază, cu temei, într-o descendență nobilă, la care se raportează, din rațiuni justificate, în mai multe împrejurări. Întâiul chemat să illustreze clasa „polimaților” este cărturarul Dimitrie Cantemir, evocat pe îndelete în felurite ocazii de-a lungul cărții. Până vor sosi, pe căi ocolitoare și primejdioase, carele trase/împinse cu materiale concludente, direcționate spre imense retorte ale spiritului enciclopedic, dl. profesor a făcut două mișcări pe cont propriu, ca semn că nu intenționează să rămână etern doar la stadiul de discuții/analize/promisiuni/angajamente/studii de fezabilitate (cum se mai întâmplă printre noi, de ceva vreme!).

Ajutat de un confrate, truditon prin săli de clasă, cancelarii, amfiteatre, biblioteci, congrese de specialitate, cenacluri, simpozioane, reviste culturale, tipografii – l-am numit pe prof. Gh. Lateș - cei doi intelectuali, în calitate de editori, au adus în fața cititorilor Ithaca danubiană, florilegium in honorem profesorii Gheorghe Felea septuagenarii contextum, la Editura Universitară DANUBIUS, în 2021. Dând deoparte textele encomiastice (pline de culoare, utile pentru a sublinia valoarea unui cărturar desăvârșit, cel menționat în dedicație) din secțiunea Un Ulise danubian, rămân, din masivul volum (350 de pagini, format mare), contribuțiile unor prestigioase/recunoscute nume de intelectuali din Moldova de Jos, Iași, Brăila și nordul Dobrogei, studii grupate în alte secvențe impregnate metaforic: Danubius mirabilis, Mesopotamia danubiană, Localism creator la Dunărea de Jos, Cultura mare a orașelor mici și, în fine, Nasc și la Moldova oameni. Nefiind parte din carte, pot doar să-mi dau cu părerea cam de pe alături: cele mai multe texte pot deveni, pe îndelete, prin necesare aluvionări, componente ale proiectatei Enciclopedii gălățene. După îndeplinirea unui cumul de obligații, la care prof. Felea face trimitere în mod repetat, pe toate canalele de comunicare.

Cea de a doua contribuție se află la confluența eforturilor câtorva instituții gălățene:

primăria, consiliul local, cel județean, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Sud-Est, precum și Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”. Conținutul volumului Enciclopediile Dunării și ale Galaților, un imperativ și un reper acoperă, pentru moment, doar sugestiile din subtitlu. Energiile de consumat, fiind stimulate și direcționate, vor aduce și satisfacțiile pentru care trudește, deocamdată cam solitar (Ulise rămâne modelul suprem, concurat/completat de neobositul Sisif!), domnul profesor. Optimismul este integral*; am convingerea că va fi îmbrățișat, etapizat, de cercul prietenilor, al colegilor de generație, al oamenilor care pot scutura, cu temei, cu probitate, cu folos, documentele de arhivă să cadă unde trebuie informația aducătoare de satisfacție, solicitată de specificul unei lucrări de sinteză.

Încântat de aroma cuvântului, de substanța lui sensibilă („simțitoare”) decupez câteva mărturii strict personale, inundate de un lirism reconfortant, mărturii strecurate nu fără sens în discursul sobru, accentuat riguros, conceput cu o rară noblețe a stilului (practicat de cel evocat în reveriile solitare, în comunicările oficiale, în colocviile de specialitate). Îl admir pe profesorul Felea fiindcă afișează, înaintea listei cu titluri, competențe, merite recunoscute în plan didactic, dimensiunea intimă, umană, unificatoare a ființei sale. Într-o Prefață generoasă (paginile 8 – 19), spațiu al dezvăluirii intențiilor acestei masive lucrări, profesorul crescut/trăit printre copiii de toate vârstele ne invită într-un univers definit de marile spirite ale umanității: copilăria. E dreptul dascălului de mișcătoare sensibilitate să se facă auzit: „În lumea copilăriei mele, diminețile de vară începeau în cântecul falnic al pintenatului, cocoșat pe gard, fix în fața ferestrei mele și se încheiau în mireasma proaspătă a fânului abia cosit. Zilele erau lungi și tihnite, cerul limpede și curat, bucuriile simple și depline! Oare de ce există doar un timp al copilăriei? De ce nu am prelungi această stare întreaga viață?”(vezi și urm., p. 18). Aceleași delicate, subtile desfaceri ale sensurilor cuvintelor casă- acasă- neacasă- starea de a fi acasă etc. începând cu pag. 22 și în continuare (cap. Acasă- denotații gălățene vs conotații danubiene).

Pentru fiecare ins trăitor conținutul lui a/casă este unic, irepetabil, de neconfundat. Omul cu vocația cercetării, a dialogului subțire, a proiectelor pe cale de a se împlini soarbe (încă) aerul lui acasă, primordial: „Și nu mă sfiesc să afirm, în vremuri în care mulți facem caz de europenitatea noastră, că oriunde m-au purtat pașii, eu nu am încetat să visez la austera casă cu pereții de pământ de la Băneasa, satul copilăriei mele. Era o casă umilă, țărănească, pierdută în spațiul Colinelor Covurluiului, cu pereți văruiți doar în albastru (celebra sineală, domn profesor! n.n., în cunoștință de cauză), unde aveam, în anii copilăriei, binefăcătoarea senzație de a comunica cu paradisul.”(Enciclopediile ..., p.25).

Spumoase interludii (am numit varietatea ușor de identificat, așezată sub semnul lirismului, din chemarea verificată a semnatarului, cred) substituie, când e cazul, expunerea riguroasă, pedantă, documentul scos din prăfuite rafturi, citatul autorizat, cum se întâmplă în paginile, nenumărate, rezervate evoluției învățământului gălățean „de la începuturi până astăzi”(secțiunea cea mai consistentă, în acord cu intențiile enciclopedice ale proiectului). Variația stilistică face lectura atractivă, dă sentimentul că prof. Gh. Felea scrie pentru consumatorul de cultură, încă viu, pentru cetățeanul întâlnit în stația de autobuz, nu pentru bibliotecile deschise doar pentru inventar.

*„Nu doresc să devin patetic, nici să clamez în deșert, dar, având în vedere că Enciclopedia va exprima potențialul și va fi concretizarea forței proteice a municipiului vedetă al Dunării de Jos, îmi exprim încrederea că, la final, vom avea satisfacția împlinirii cu brio a acestui megaproiect, cu valențe nu numai locale, ci și naționale.”(p. 41 ; vezi și urm.).

Valentin Antonescu

Amanet

Încă din copilărie mi-am descoperit fascinația pentru cărți și filme. Am ajuns să consum avid atât literatură, cât și cinematografie, cu fiecare ocazie și în fiecare moment liber. Următorul pas firesc, apărut puțin înainte de adolescență, au fost tentativele repetate de a crea, anume povești, începuturi nefruitate de romane și poezii, inspirate desigur, în mare parte, din poveștile care mi-au marcat copilăria, cărți fantasy ori de aventură și filme consacrate din toate genurile. Tot în aceeași perioadă, în jurul vârstei de doisprezece ani, am simțit pornirea de a comenta filmele vizionate, așa că am început să postez scurte recenzii pe diverse bloguri online create de mine.

Dragostea pentru povești, transmise și consumate sub absolut orice formă, a persistat până în prezent și, îndrăznesc să spun, a înflorit. Nu m-am oprit niciodată din scris recenzii de filme, din care multe au fost pierdute odată cu site-urile pe care nu le-am mai întreținut. De la optsprezece ani am început să scriu în mod amator și scenariu de film. Am terminat un film de lungmetraj în limba engleză în stil western, adaptat după nuvela „Moara cu Noroc” de Ioan Slavici și am scris câteva scenarii de scurtmetraj, din care n-am păstrat decât patru, din exigență față de propria muncă. În ultimii ani am întreținut un blog în limba engleză specializat în critică și analiză de film.

Din scris ficțiune m-am oprit un timp, iar relativ recent, în ultimul an, mi-am reaprinț pasiunea prin proză scurtă. Inspirat atât de autorii mei preferați, cât și de creatorii mei preferați de film (căci artele se întrepătrund) am scris și continui să scriu povești.

Dețin și administrez un amanet. Nu este cine știe ce. Așezat timid la colț de stradă, cu o firmă veche și simplă care spune concis „Amanet” și din care doar primul „A” și „M”-ul mai sunt luminate de becuri antice cu filament, locul nu atrage atenția și nici nu-și propune s-o facă. Sunt singurul meu angajat și nu am nevoie de niciun fel de promovare. Oamenii care vin la mine vrând să scape de diverse vor continua oricum să vină până la final și le vor spune și urmașilor lor să o facă. La prima vedere nu ai da nici doi bani pe locșorul meu, nici când îl vezi de-afară, nici când intri și dai pe câțiva metri pătrați prăfoși și înghesuiți de nenumărate obiecte așezate fără noimă, unele peste altele pe rafturi, în spatele vitrinelor și, în lipsa spațiului, pe jos. Este genul de cămăruță unde calci sau faci mișcări mai ample cu inima îndoită de teamă să nu spargi ceva. Îi asigur pe toți clienții noi de îndată ce intră prima oară că se pot mișca cu încredere în amanetul meu. Majoritatea lucrurilor de acolo sunt mai rezistente decât par.

Oamenii vin la mine cu probleme de tot felul, la care eu trebuie să rămân întotdeauna imparțial, trebuie să ascult cu răbdare și atenție, iar la final le pot da o opinie rece și obiectivă dacă aleg, însă este de datoria mea, fără excepție, să-i răsplătesc pentru ceea ce-mi oferă cum consider eu mai drept. Nu sunt un simplu observator, zilnic trebuie să cântăresc povești și să iau decizii, dar îmi este complet interzis să pun suflet. Mi-aș pierde instant meseria și cine știe pe unde o să ajung? Nu pot refuza nimic din ce au oamenii de descărcat asupra mea, le iau problemele de pe umeri și le ofer la schimb altceva, fie bani, lucruri, fie le ofer problemele altora care-au venit înaintea lor. Mulți au impresia că totul se rezolvă după ce vin la amanet și încheie un troc. Alții

ajung să înțeleagă că greutatea de pe umerii fiecăruia poate fluctua, dar trebuie să fie întotdeauna în echilibru. Bineînțeles, ca la orice amanet, oamenii pot veni oricând să-și ceară obiectele înapoi, dar nu au asigurarea că nu le-am oferit deja altcuiva și nici că sunt de acord să li le ofer fără nicio rezervă sau că nu le cer la schimb ceva mai scump decât le-am oferit eu inițial. Simplul act de a te răzgândi are și el un preț.

Câțiva dintre cei mai curajoși au impresia că mă pot minți. Am darul de a vedea în sufletul oricui doar privindu-l în ochi. Oricine vine poate vorbi cu orele și eu îl voi asculta, dar la final, dacă vrea să-i judec povestea, trebuie să mă privească în ochi. Mulți încearcă să evite asta intrând cu ochii închiși ori acoperiți. Speră că voi uita sau că vor reuși să se târguiască cu mine pe tema asta. De fiecare dată este în zadar.

Acum o săptămână, spre exemplu, a venit la mine un bărbat cu verigheta cerându-mi bani ca să-i joace la ruletă. Mi-a spus că are nevoie să cumpere scutece pentru copilul lui nou-născut. Era a treia oară când îl vedeam și având în vedere că primele două dăți a fost sincer, a crezut că am dezvoltat o relație de încredere îndeajuns de rezistentă încât să mă poată păcăli, așa că m-a privit din prima drept în ochi cu o mină disimulat umilă. Nu era primul și nici ultimul. Nu i-am spus că am văzut prin minciuna lui. I-am oferit la schimb pentru verighetă scutece cât pentru un an de zile. Le lăsase cu o lună înainte un bărbat al cărui copil murise în somn la vârsta de trei luni. Nu mai avea ce face cu ele. Fusese sincer, așa că lui îi oferisem niște bani și-un sicriu micuț de abanos conturat cu foiță de aur. Pe acesta îl aveam de la un afacerist căruia îi eșuase o casă de pompe funebre pe motiv că majoritatea sicriilor pe care le vindea erau dintre cele mai de lux, deci oamenii nu și le permiteau. Mi-a spus atunci că a înțeles în sfârșit că oamenilor nu le pasă cu adevărat să fie îngropați în aur, nu vor decât patru scânduri. Nu am avut cum să-i iau tot stocul

de treizeci și șapte de sicrie pe care voia să mi le ofere. Am luat doar patru, de mărimi diferite, și la schimb i-am dat o carte veche, dar consacrată, de făcut afaceri și-o ediție revizuită a romanului „Don Quixote”.

Într-o zi normală am trei sau patru clienți. Firește, nu e lucru fix, uneori nu-mi văd capul de treabă cu nouă-zece clienți de dimineață până seara, alteori nu văd pe nimeni cu zilele. Unii îmi vorbesc două minute, alții au nevoie de ore întregi să se destăinuie. În orice caz, descui amanetul la prima oră în fiecare zi, îmi fac o cafea și aștept. Momentan îmi place stilul acesta de viață, chiar dacă nu am decât șase ani de experiență. Sunt încă tânăr și mai am multe de învățat. Predecesorul meu a stat în funcție mai bine de cincizeci de ani și, înainte să se pensioneze, am stat cu el în cămăruța asta înghesuită timp de șase luni fără să zic nimic, doar observându-l și luând notițe, veșnic anxios dacă mă voi descurca sau nu. În prima zi am fost absolut terorizat de posibilitatea că pot judeca greșit cererile oamenilor, însă m-am obișnuit repede. După primul an deja nu mai aveam nicio problemă, ba chiar mi-am rezervat dreptul de a lua uneori decizii destul de extravagante în schimburile pe care le fac.

Au venit la mine oameni de toate felurile, din toate păturile sociale, cu toate tipurile de situații materiale, cu suflete curate sau irecuperabile, cu frici paralizante sau curajoși până-n măduva oaselor. Au avut totuși cu toții un lucru în comun. Toți sunt, într-un fel sau altul, în cumpănă. Cine vine la amanet a trecut prin ceva important, ceva ce l-a schimbat definitiv. Am ajuns astfel să cunosc firea umană destul de bine ascultând atât de multe povești. Pot spune, chiar cu riscul aroganței, că nimic nu mă mai poate surprinde.

Ori cel puțin așa credeam până ieri, când a intrat pe ușă un bărbat cu privirea aproape goală. În ochii lui nu mai puteam vedea decât o firimitură de viață, un licăr aproape inobservabil. Am rămas puțin năuc,

L-am întrebat cu ce-l pot ajuta și surpriza mi-a fost dusă la cote astronomice când mi-a spus cu o sinceritate dezarmantă că a venit să-și lase sufletul la amanet. N-am mai putut să îngaim decât un șters „De ce?”. Cu o neutralitate înnebunitoare în glas, mi-a răspuns „Nu mai am nevoie de el.”. Indiferent cum alegeam să continui conversația, știam că nu mă voi putea bate vreodată cu logica lui.

Avusesem parte de oameni care au venit să-mi lase toată dragostea pe care o aveau în ei, oameni care au decis să renunțe la demnitate, onoare, la frică ori ambiție, dar nimeni până atunci nu venise la mine cu doleanța de a-mi oferi propriul suflet.

Regulile erau că fiecare om avea dreptu să-mi ofere orice, cu condiția să-i aparțină și să nu fie o ființă vie, vreun animal de companie ori vreun copil, deci nu ar fi trebuit să fie nicio problemă să primesc suflete. L-am întrebat ce dorea să-i ofer la schimb, iar răspunsul lui a venit din același vid: „Nimic.”. Și acest tip de tranzacție era nemaivăzut în lumea amanetelor. I-am spus că sunt obligat să-i dau ceva, astea sunt regulile și nu ne putem abate de la ele cu niciun chip, deci trebuia să aleagă ceva.

Puteau fi bani, putea fi un obiect anume. I-am mai spus că bani i-aș fi dat oricâți și orice obiect ar fi ales ar fi fost instantaneu al lui.

Asta dacă îl aveam, desigur. Nu știu ce m-a împins în acea clipită să am raționamentul ăsta. „Bine, atunci am să mă gândesc”, a răspuns ridicând din umeri.

L-am invitat să ia loc pe un fotoliu din catifea pe care o femeie de viță nobilă mi-l dăduse după ce sărăcise, în schimbul motivației unui industriaș ieșit la pensie. „Te gândești să-ți iei viața?” l-am întrebat, nu fără puțină teamă, revenit parcă puțin din șoc și pregătit să-l descos. În mod autentic șocat, mi-a spus „Nu, firește că nu. Nu-i înțeleg pe oamenii care se gândesc să facă așa ceva. Nu

vreau să renunț la viață, doar la suflet.” L-am întrebat dacă nu cumva crede că cele două nu pot exista una fără cealaltă, iar răspunsul lui, venit fără urmă de îndoială, a fost că nu avea nicio treabă viața cu sufletul.

Mi-a povestit după aceea despre părinții lui, soția, fiica și slujba de ospătar pe care o prestase o viață întreagă, moștenită de la tatăl lui, care o moștenise la rândul său de la tatăl lui. Nu era absolut nimic remarcabil în povestea vieții lui, nu avea parte de vreun lux în viața cotidiană, dar nici nu ducea lipsă de cele esențiale. Își iubea familia, își făcea meseria cu sârguință, chiar dacă recunoștea fără remușcări sau angoase că nu era nici cea mai frumoasă, nici cea mai importantă îndeletnicire din lume. Era, în fond, un om mediu din toate punctele de vedere. Într-un final mi-a spus că ar vrea o pereche nouă de pantofi de piele. Cei vechi îi făceau bătăături.

Stând aproape zilnic câte opt ore în picioare începuse să devină o problemă și, regretabil, o pereche nouă de calitate ar fi costat mai mult decât își permitea în acel moment. I-am oferit cea mai bună pereche de pantofi din piele de crocodil pe care i-am găsit, i-a probat și s-a plimbat puțin cu ei prin încăpere, călcând cu atenție ca să nu deranjeze maldărele de cărți, lămpi și vinyl-uri. Înainte să plece cu noii pantofi în picioare, am dat mâna, i-am spus că-l mai aștept și el a răspuns politicos că se-ndoiește că ne vom mai vedea vreodată.

De ieri după-amiază am în amanet un suflet pe care nu știu unde să-l pun. L-am așezat deasupra unui computer vechi, nu mi s-a părut că se potrivește. Am încercat să-l pun în stânga unei vase grecești pline cu temeri, tot vedeam ceva în neregulă la aranjament. Într-un final l-am îndesat într-un sertar în care nu era decât o cutiuță cu agrafe și trei visuri părăsite. Îl voi mai ține câteva luni în caz că ospătarul fără suflet îl va vrea înapoi, deși mă-ndoiesc teribil că se va întâmpla așa ceva. Probabil că-l voi da unui nevoiaș care are mai mare nevoie de el.

Amorurile Hortensiei Bengescu

Episodul 13

Cei mai mulți dintre apropiații Elenei se întrebau adesea, mai mult îngând, că, altfel n-aveau curaj, ce găsisese ea în Hortensia Bengescu, de o ținea atât de aproape și lăsa mai mereu să se înțeleagă că i-ar fi indispensabilă.

Cum Elena era, de fapt, prin tot ceea ce gândea și făcea, ea însăși un mister, aproape că devenea inutil să încerci să răspunzi la o asemenea întrebare. Adevărul e că Hortensia era nici frumoasă și nici urâtă, nici veselă nici tristă, nici misterioasă și nici ternă, dar extrem de simpatică, lipicioasă și, cel mai adesea, plină de farmec. Avea ochii mari și negri, un zâmbet irezistibil, un mers grațios și cuceritor și manifesta o adorabilă inconsecvență în tot ceea ce făcea.

Era de aceeași vârstă cu Elena Ionescu, pășind amândouă cu grație spre treizeci de ani, și fuseseră colege la Universitatea „Nina Cassian” din oraș, la Facultatea de Jurnalism și Comunicare Publică.

Trei ani una lângă alta pe băncile amfiteatrului „Smaranda Brăescu”, sutele de ore de seminar sau de bibliotecă, pregătirile pentru masterat, făcuseră din ele aproape una și aceeași ființă, atât de evident și atât de armonios, încât mulți dintre colegi își puteau imagina tot felul de chestii în legătură cu adevărata lor orientare sexuală.

Noaptea, doar ele, le separau. Asta pentru că, în timp ce Elena dormea în camera ei din cocheta vilă a familiei, situată pe Faleză, cu vedere generoasă spre fluviu și spre dincolo de el, până departe, către Munții Hercinici. Hortensia locuia în căminul studentesc de pe strada Împărătească. De nenumărate ori în

oferindu-i gratis una dintre camere, „Hai, fato, la mine, găsești aici tot ce-ți trebuie, nu te mai chinui la cămin!”, dar Hortensia refuzase de fiecare dată.

- Nu se cuvine, Elena, zicea, să dorm în aceeași casă cu celebrul vrăjitor Ion Ionescu, mă apucă fiorii numai când mă gândesc, ca să nu mai spun că e bine să stăm și noi separate, măcar pe timp de noapte. Și-așa ne credăștia lesbiene...

- Și nu suntem? întrebuse Elena, râzând cu poftă și făcându-i cu ochiul bine rimelat.

Hortensia venise în oraș la studii și rămăsese definitiv aici din satul Crăiești, situat undeva în nord. Acolo terminase și liceul. Fusesse o zvăpăiată, era fiica brutăresei din comună,

de aceea mirosea tot timpul a pâine caldă.

Pe vremea aceea, Hortensia avea un boifriend dintr-a noua, cu un an mai mic decât ea, fiul primarului unui sat vecin. Îi plăcea de el pentru că avea părul creț și făcea glume tot timpul. Mult mai târziu, își va aminti adeseori o întâmplare stranie cu băiatul acela în prim-plan.

Cu o seară înainte, îl sunase. I-a zis:

- Vino mâine după-amiază la Crăiești.

Pe la șase, să fii aici, în fața Căminului Cultural, că se organizează o horă tradițională și am o surpriză pentru tine!

N-a dormit toată noaptea bietul băiat, s-a perpelit până în zori. Ce surpriza să-i fi pregătit lui nebuna aia de Hortensia (Tansy, cum îi spunea el)? În fine, pe la patru și jumătate PM a luat o bicicletă din garaj (taică-său nu-i dădea încă voie la volan) și a pornit la drum. A ajuns chiar înainte de ora stabilită și a așteptat-o acolo, privind circumspect în jur. Erau mulți localnici la horă, mai ales tineri, dar și oameni în vârstă, de toate categoriile, mai tot satul. Hortensia întârzia, dar pe la șase și un sfert, iat-o!

Cu coșița aurie în vânt, cu ochii negri ca noaptea de decembrie, cu picioarele zvelte, ca o căprioară de câmpie, cu mersul ei dezinvolt. Iute, aproape agresiv, ea se ivi la capăt de uliță, înaintând ferm pe pantofiorii ei cu toc înalt, ca o furtună neprevăzută. Părea o amazoaică pedestră pusă pe fapte mari.

Băiatul o și înghiți din priviri, adulmecând de la distanță dulcea adiere de pâine proaspătă, dar, când văzu rochia aceea aiurită, una verde, sclipitoare, lateral despăcată până la brâu, cam până unde ar fi trebuit să fie elasticul chiloților și nu era deloc, făcând să fluture în vânt o parte îngustă în spate și una la fel de îngustă în față, ambele lăsând să se vadă că nu purta nimic pe dedesubt, pe care le ținea, totuși, strânse cu mâinile lipite de pulpe, ca să nu se întâmple cine știe ce, El, și odată cu el,

toată suflarea strânsă acolo, a amuțit. Ea însă a venit surâzând la prieten și i-a spus:

- Ai văzut surpriza? Rochia era, trei zile am lucrat la ea. Îți place? Hai să dansăm!

Ca la un semnal, lăutarii, adăpostiți sub un plop plin cu ciori și vrăbii locale, au început să cânte. Electrizat de ceea ce se întâmpla, băiatul a cuprins-o de mijloc și perechea a început să se rotească în ritm de țambal. El o simțea ușoară ca un fulg de lebedă și, la un moment dat, cuprins de magia momentului, i-a dat drumul din strânsoare, a luat-o de mână dreaptă și a rotit-o amplu. Atunci i s-a văzut, în toată splendoarea ei, nedeflorată.

Un murmur profund a cuprins mulțimea, femeile de pe margine aproape că au făcut infarct colectiv, câteva mai pudice prăbușindu-se țipând în șanț. Flăcăii au încetat brusc să mai danseze, abandonându-și perechile în praful drumului, până și cântecul lăutarilor a înghețat pe strune și pe clape.

Aproape dormitând până atunci, bătrânii au început să simtă în mâini cum înfrunzește lemnul din toiege și nu se știe ce s-ar fi întâmplat mai departe de nu s-ar fi auzit tot mai clar un zgomot de tractor care se apropia.

Era tatăl Hortensiei, tractorist harnic, fruntaș în asociația agricolă din comună, care, ajuns în preajma horei, a oprit motorul, a coborât sprinten din cabină, a luat-o pe fiică-sa de ciuf, i-a ridicat partea din spate a rochiei sale dadaiste, și i-a aplicat câteva palme zdravene peste rotunjimile albe ale posteriorului ei neatins nici măcar de razele soarelui

A târât-o apoi până la tractor, a aruncat-o în cabină, și a dispărut ca o nălucă în praful ridicat de roțile uriașe. Tânărul a urcat în pripă pe mijlocul său de locomotie și dus a fost și el, nu numai de la hora tradițională, dar și din viața Hortensiei, care va realiza brusc că băieții din clasa a IX-a, chiar cărlionțați și veseli, sunt prea mici pentru ea. Băiatul însuși a înțeles că nu

e de nasul ei, dar avea să rămână toată viața cu o mare nedumerire, ce a vrut el să vadă cu adevărat atunci când a rotit-o intempestiv pe năbădăioasa Hortensie.

După mai multe experiențe amoroase mai mult sau mai puțin semnificative, Hortensia avea să cadă cu trup, inimă și visare în brațele firave dar pline de viață ale celebrului ziarist local Richey Venturescu, vedeta cotidianului „Emoticonul”, poet postmodernist și prozator în devenire, eseist, istoric și critic literar, compozitor.

S-au cunoscut la rând la Pașapoarte, ea în față, el în spate, la început ignorându-se, el nevăzând decât o costiță blondă, impersonală, ea, extrem de plictisită, neîntorcând, măcar din curiozitate, capul, Deodată, nestiind de ce, a făcut-o și rotindu-se grațios, ea a zis:

- Cine credeți că va câștiga anul acesta Cupa Davis?

Uluit de întrebare, el a răspuns:

- Apolodor din Damasc!

Ea s-a întors cu totul, ferm, hotărâtă, poziționându-se în fața lui, aproape atingându-l, și a început să râdă. I-a întins mâna:

- Hortensia!

El i-a sărutat-o și a simțit cum dincolo de buze, până în adâncul ființei sale, îi pătrunsese pur și simplu iubirea.

- Riky!

Împins de o energie stranie, nemaîntâlnită niciodată până atunci, a luat-o de mână și i-a spus:

- Hai să mergem la prima noastră cafea!

- Și pașapoartele?

- Lasă-le pentru cei ce vor să intre în alte țări, noi vom intra direct în existență, în cea adevărată, desigur.

Așa a început o mare iubire, una care părea că nu se va stinge niciodată.

La aproape doi ani de la acel moment al întâlnirii lor primordiale, Hortensia Bengescu trăia la maxim tensiunea ultimelor

ore. În anticamera primăriei era o dinamică amețitoare, oameni care veneau sau plecau, tăcuți sau vociferând, sunete de telefoane gătuite brusc, uși trântite, parcă venea războiul. Și nu venea oare?

În cabinetul Elenei era Bunăvreme. Chiar Hortensia îl chemase, la ordinul primit. Discuția dintre cei doi întârzia, iar Hortensia era nerăbdătoare să-i povestească strania întâmplare cu bărbatul accidentat și urcarea lui la cer.

Iată-l, în sfârșit, pe Iulian Toporr ieșind cu o față radioasă și foarte grăbit.

- Sărut mâinile, domnișoară Bengescu, aruncă el din fugă.

Hortensia nu-i aruncă însă nici măcar o privire și năvăli în biroul Elenei Ionescu.

- Fato, dacă-ți spun ce-am pățit, o să leșini!

- Ei, lasă, mai vedem noi, trage-ți sufletul și spune! Vrei o cafea?

Consiliera își turnă din picioare o ceșcuță din vasul de pe masă, se așeză, sorbi cu poftă și început.

- Acum o oră, pe când începuse înserarea...

- Știu tot, dragă! o întrerupse Elena. Absolut tot. Moșulică ăla accidentat de tine complică al naibii de rău situația. Se pare ca e trimisul de care vorbea Sfântul Ilie sau cine-o fi fost ăla de a intrat în consiliu pe fereastră, chiar înainte de a începe Curcubeul.

- Și ce ai de gând să faci?

- Caută-l și spune-i că îl aștept mâine dimineață aici!

Singurătatea e un cal

Singurătatea e o hiară cu o mie de chipuri

E Ofelia du-te la mănăstire

Un țipăt lipsit de ecou

Un volum fără umbră

Un Robinson fără Vineri

Singurătatea e un cal cu un corn

Pitit în pădurile minții

Nu-i cal ca toți caii

E un cal cu un corn

Și nimeni nu-i știe părinții

Miroase a lapte

Miroase a pelin

Miroase a femeie și floare

Ascultă chemări din afară de el

La care ciulește urechea

Un cal ce se ascunde de streche

El știe că-l caută strechea

Singurătatea e un cal

Când îi devine prea strâmtă pădurea

Când n-o mai cuprinde

Singurătatea coboară-n oraș

Rătăcește pe străzi

O orbește lumina

Privește tâmp la vitrine

Adulmecă aerul

Fornăie

Intră în curți

Umblând după dragoste

Atunci sunt chemați vânătorii

Și crește, tot crește

Și pare că plânge

Ochiul de sânge

Și calul zâmbește, zâmbește amar

Visând la pădurile minții

Pământul primește salutul solar

Când cornul atinge pământul

Geamătul ultim sub ploaia de plumb

Se aude ca stropii de ploaie

Singurătatea?

Singurătatea e numai un cal

Pe care-l ascundem în baie.

O fată ce țese

Sunt o fată ce țese

Iubitul navigă în ape străine

Nu știe ce cotă

Unii spun că o lână

O lână de aur

Sunt numai o fată

Iubitu-i hoinar

Nici el nu mai știe ce-l mână

Un vis după unii

După alții o lână

Sunt o fată ce țese

Cu dichis, răbdătoare din fire

Înnădesc la război niște fire

Fir cu fir

Și aștept

Sunt fire din lână de aur

Înnădesc și aștept.

Poștașul sună de două ori

Cufundat în apa călduță a amintirilor

Ascult cum se scurge timpul din mine

Strop cu stop

Ca din vene tăiate

În spatele pleoapelor mele lăsate

Se derulează ca pe ecran

Cărți scrise de alții, cărți scrise de mine

Pe care să le arunce urmașii

Rătăcit pe tărâmul dintre viață și vis

Aștept ca să sune poștașul

Și mă las sinucis.

Doina Dabija

Doina Dabija –Dobzeu

Poetă, publicistă

A

absolventă a Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea de stat din București. Absolventă a Universității Libere Internaționale din Moldova (Științele Comunicării și Jurnalism). Redactor-șef al revistei „Literatura și arta”, Președinte al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (Filiala Chișinău). Publică în periodice din Republica Moldova și România. Autoare a cărților „Liber în temniță”, editura Gnosis, București 1998, „Împotriva curentului”, editura Augusta, Timișoara 2002, „Bucurii înlăcrimate”, editura pentru Literatură și artă 2003, „Tristețea din Felinar” editura Rafet, Râmnicu –Sărat, 2008, „101 Poeme”, editura Biodova, București, 2012, „Sub aripa tăcerii”, editura Detectiv Literar, București, 2015, „Copacul viu” editura Detectiv Literar, București 2016, „La firul ierbii”, Editura Tipo-Moldova, Iași, 2021.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Amintire cu tata

Și acum îl văd...
Cum stă la masă,
Pana apăsând-o pe hârtie,
Șoptind încet cuvinte -
Poema când se scrie.
Și apoi prin ceața dimineții,
Se plimbă printre gânduri,
Căutând cu voce tare –
Rima printre rânduri.
Și apoi iarăși cu hârtia,
Se așează -ncet la masă,
Și când poemu-i gata,
Mă caută prin casă.
Și liniștea se lasă,
Când prinde a îmi spune,
Timpul se oprește –
Ca o rugăciune.
Recită cu putere,
Când slova prinde viață
Și-n jur este tăcere,
Și-n jur e dimineață.
...Și acum îl văd,
Cum stă la masă,
Când anii au trecut,
Acum, eu pe alții îi strig,
Lăsând ușor hârtia:
- Copii, să vă citesc poezia!

La ușa sufletului

Am bătut la ușă,
Și sufletul tău mi-a deschis,
Am intrat să mă caut,
Neștiind unde sunt.
I-am găsit stând la masă,
Râzând fericiți împreună,
Și l-am certat că umblă
Prin suflete străine,
Însă el mi-a răspuns
Că acasă, e-n suflet la tine.
Și ce-am putut să fac,
Am încercat să-l forțez

Să meargă cu mine,
Dar n-am putut să-l clintesc,
Era una și aceeași cu tine.
Și am plecat resemnată,
Uitându-mă în urmă, poate vine,
Dar sufletul meu a rămas
Să respire în suflet la tine.

Sete dumnezeiască (1)

E-o sete cum omul
n-o cunoaște,
e-o sete care
nu trece cu apă,
nici râul,
nici marea din jur
n-o potolește,
și nimic n-o oprește.
E-o sete care doare,
și arde-n mine ca o lavă,
când respir... e ca și cum
n-aș avea aer sau aș
respira otravă.
O simt...
Cum mistuie totul în mine,
Doamne, mi-e sete,
mi-e sete de Tine.

Poeților nu li se iartă

Poeților nu li se iartă nimic,
Nici sorii pe care i-au aprins,
Nici faptul că prea mult au iubit...
Iar după moarte, nu li se iartă
Nici că au murit.
Lor, celor care făurind poeme,
Au făurit destine,
Nu li se iartă-
Cuvintele prea multe
Sau prea puține.
Poeților nu li se iartă nimic,
Nici iubirea, suferința sau bucuria,
Nu li se iartă-
Nici măcar Poezia

Cântă o pasăre în mine

Aneta Badea locuiește în Galați și este absolventă a Facultății de Farmacie din cadrul IMF Iași.

Este membră în:

- Societatea Scriitorilor Români (Președinte George Ursa);
- World Literature Academy;
- World Peace Mission and Human Rights Academy;

Publicații:

- Trăiri amestecate* - Editura Actualități Culturale, 2017;
- *Celălalt eu* - Editura Pim, 2018;
- *Jocul de-a viața* - Editura Pim, 2019
- Revista *Eminesciana* - revista eternului frumos
- Antologia *Eminesciana*;
- Antologia *Primăvara iubirii eterne*
- Antologia *Vacanță pentru toți copiii*

Nimic nu începe, nimic nu se sfârșește,
Totu-i o iluzie, esență de mister,
A timpului, ce trece precum apa,
Toate-s în gând, unde se nasc și pier.

Însăși existența este o iluzie,
Fiindcă exiști doar pentru că știi,
Dacă gândul ți-ar fi în eroare,
Ai înceta și tu, pentru tine, a mai fi!

Și conștiința plutește în iluzii,
Prinsă în mreje de fantasmagorii,
Care o smulg realității,
Pendulând între a ști și-a nu ști.

Și-atunci, de nimic nu ești sigur,
Nici că exiști, în realitatea care te conține,
Nici că ai fi, doar o iluzie,
Și că nimic din ce ești nu-ți aparține.

Totu-i o iluzie

Ora, bătrână ca un port,
Din care pleacă-n larg corăbii,
Spre a culege vise și mai multe
Și-a le-neca în timpii tranzitorii.

Ora, din care timpul țâșnește
Cu clipe cioplite în rocă fierbinte,
Care se rostogolesc fără teamă,
Sub genunchii răniți în rugile sfinte.

Ora, împletită din clipe diverse,
Unele curgând melodios, ca o apă,
Altele ce-ți par a fi o veșnicie,
Țesute fiind din tristeți ce te-neacă.

Ora, țesătură fragilă, pasageră,
Din fire de supliciu, sau extaz,
Se destramă, trecând efemeră,
În amintirea timpului, fără răgaz.

Ora

Într-un spital din Polonia

PARTEA a-II-a

Fragment din romanul KRAINA

Pantilei aștepta cu sufletul la gură să afle amănunte despre război, deși știa că nu va mai avea ocazie să meargă în prima linie. Toată viața va fi un invalid, fără familie, fără sprijin, azvârlit de soartă într-un loc străin.

Două lacrimi se prelinse pe fața aspră, nerasă, slăbită, cu ochii în fundul capului, din ce în ce mai slăbit. Știa că recuperarea lui va dura luni sau poate ani. Picioarele nu-l mai ascultau, avea nevoie de exerciții, de odihnă, poate de o altă operație...

Soldatul de lângă el, vorbea la telefon. Îi urmărea mișcările feței și-și dădea seama că nu e de bine.

Închise telefonul și rămase cu privirea pironită în tavan. Îl chema Grivka.

Pantilei mai așteptă puțin, îl privi câteva momente și îl strigă încet:

— Grivka, te rog să mă ierți că te tulbur, dar ai ceva vești despre război? Poate în noaptea de Înviere le-o da Dumnezeu gând bun și vor înceta focul.

— Vorbesc mereu cu ai mei. Spuneau

că au fost interceptate telefoanele soldaților ruși. E cum nu se poate mai rău! Circulă convorbirea lor din om în om. O fi n-o fi așa, și se ridică părul din cap! Aproape că nu-ți vine să crezi.

— Ce putea fi atât de rău?

— Se zice că și-au propus să se joace în noaptea de Înviere. Să se distreze pe seama ucrainenilor. Un joc diabolic. Au trimis bombe, supranumite *ouă de Paște* pe care au scris *Hristos a înviat!* Se auzeau prin telefon hohote de râs. Nu mai au nimic sfânt în ei! Mai mult, se laudau că le-au violat pe femei, apoi le-au împușcat și că pentru toată manevra asta macabră ar fi avut dezlegare de la propriile lor soții. Făceau haz: „*fă-ți plăcerea, bărbate, dar protejează-te!*” Te cutremuri! Sunt oameni, spune tu?

Bărbatul rus ridică încet capul de pe pernă, căznindu-se să se așeze comod și-l strigă încet pe Pantilei:

— Hei, ucraineanule, zaporojeanule, ascultă-mă bine și nu uita ce-ți spun. Bunicul meu a făcut războiul, a ajuns în România, la fel făceau și nemții, la fel făceau și soldații noștri. Când te apuci să distrugi, apoi o faci cu totul, să nu mai rămână nimic! Noi, rușii, avem tot dreptul să vă spulberăm de pe fața pământului. Voi nici nu existați! Nu știu de ce n-au făcut-o alții înaintea noastră! Noi aplicăm tactica pământului pârjolit.

— Ascultă rusule, pe ce lume trăiești? Cine și-a împuiat capul cu neroziile astea?

— Vrei să știi care este istoria rușilor? Trebuie să te întorc, băiete în Evul mediu. În secolul X, epicentrul Rusiei noastre mari au fost Kievul și Novgorodul. Acolo este miezul, de acolo pornesc rădăcinile noastre. Măcar și-a spus cineva asta? Nimeni, pentru

că voi n-ați existat niciodată, nu v-ați născut din solul Rusiei Mari. Cine sunteți voi? Niște cazaci rebeli, nestatornici, zaporojeni sau necrasoviți, ce-ați fost? Nu v-ați supus niciodată țarului nostru, asta sunteți, vremelnici haiduci!

— Vremelnici haiduci spui, rusule? Dar oare cine e făcut Rusia Mare? Cazacii, viteji cazaci au cucerit și am dăruit toate pământurile, toată stepa, podișuri, ape, munți, tot au donat țarului Alexei Mihailovici, fiul lui Petru I. Dar mai târziu, în vremea Ecaterinei a II-a a Rusiei, cazacii au fost zdrobiți, le-au sfărâmat oasele și i-au alungat în Dobrogea și în Imperiul Otoman. Rușii nu au nici un Dumnezeu!

— Nu știi istorie, băiete!

— Și chiar dacă aș ști, la ce folosește, acum în secolul XXI și ceva, în 2022? E o altă lume, rusule!

— Nu e altă lume, este a noastră de la începuturi!

— Voi, rușilor, ați băgat capul în rădăcinile voastre medievale și scormoniți pe sub pământ? Nici când nu veți vedea cerul libertății! Nici când nu veți înțelege cât de schimbătoare este lumea! Suntem un popor și avem dreptul să trăim, pentru că ne-am născut, pentru că ne-am format, pentru că iubim pământul nostru mai mult decât orice pe lumea asta! Doborâți-ne, dacă puteți, ieșiți din întunericul în care vă țin conducătorii și priviți, voi, rușilor, soarele Ucrainei!

Pantilei obosise. Simți că ametește. Tavanul se vălurea în deal și vale, printre acestea ieșeau la lumină case, multe case, bălți mărginite de lanuri de stuf, întinderi de ape, corăbii, ceaice, galere, sute și mii, văslind în curgerea apei cu o viteză uimitoare. Închise ochii strâns. Nu mai voia să vadă nimic. Un nod în coșul pieptului nu-l lăsa să respire. Adormi imediat, lăsându-se pradă somnului.

În spitalul din Polonia veneau răniții cu ambulanțe într-un flux continuu.

Altele ieșeau în viteză cu toate semnalele aprinse, clacsonând. Intrau și ieșeau, asta era misiunea lor: să salveze răniții. La toate aceste mișcări era atent Pantilei. În somnul lui zbuciumat reveneau frânturi din viața reală, dar și altele inexplicabile, scoase la iveală din străfunduri. Subsonștientul se dovedi mai activ decât luciditatea. Erau întrebările lui chinuitoare, de ce trebuie să trăiască starea de rănit, de invalid, de ce viața lui este dată peste cap. Nu mai are nimic al lui. Dar nu bunurile materiale erau în atenția lui. N-a fost niciodată legat de bani sau bunuri, ci de pierderea amintirilor, partea aceea frumoasă a vieții care l-a împlinit ca tată, ca om social, ca responsabilitate. Acum pierduse parcă proprie identitate. Nu mai avea viața și pe pământ. Se simțea atras de o forță ocultă care-l dizolva într-un trecut îndepărtat, dincolo de realitatea palpabilă.

Nu mai avea prezent, Dispăruse în neant o dată cu Natalia lui. N-a mai rămas nici măcar un impuls de a o lua de la capăt. Vede cum își pierde motivația. Își dorea să se întoarcă în trecut, să afle răspunsurile la întrebările prezentului.

Noaptea medita la toate astea. Se uita la paturile bolnavilor și încerca să înțeleagă ce gândește fiecare rănit, fiecare soldat și se întrista când sporăvoiala din salon devenise un fel de comentariu penibil despre tot și toate. Omul nu mai reprezenta nimic. Doar orgolii rănite, ambiții deșarte, iluzii pierdute, neputința de a mai întoarce timpul înapoi. Îl apuca uneori zorii zilei reflectând la toate astea. Capul îl strângea cantr-un cerc de foc.

Bărbatul rus de lângă el se trezi și-l zgâlțâi, sub pretextul că nu și-a terminat ideea pe care o începuse în seara precedentă. Agita mâna dreaptă, mai avea multe de spus și nu știa cui să-i povestească despre acești ucrainieni care, din punctul lui de vedere, ar fi trebuit să dispară de mult.

Pantilei începu să simuleze că doarme. Chiar sforăia chinuit. Nu reacționă

la atingerea rusului. Se întoarse cu fața la perete, continuând să sforăie. Rusu vorbi ca pentru sine:

— Ce-i pasă ucraineanului! Se scaldă în ape tulburi. În curând va fi luat de val, se va rostogoli în Abis.

Se făcu dimineată și personalul spitalului își începu activitatea. Uși deschise, uși închise, chiuvete spălate, salon aerisit, spălat pe jos cu mopul, se dezinfecta salonul, se schimbau cearșafuri, apoi veneau cu masa, cu tratamentul, cu vizita medicală și fiecare bolnav își începea terapia: medicația, gimnastica, exerciții de recuperare, masajul, plimbările în aer liber, din nou masa, somnul de după-amiza, iar exerciții, apoi somnul de noapte cu fantomele lui.

Pantilei era atent la cele trei femei care staționau provizoriu în salonul bărbaților, din lipsă de locuri. Rănitele erau în tranzit către saloane destinate femeilor. Noaptea fusese aglomerată, se făceau internări non-stop.

Cele trei femei rănite se treziră și-și plimbau privirea prin salonul cu bărbați, așteptând să fie mutate în saloanele pentru femei. Habar nu aveau că se află într-un spital din Polonia. Nu știau că în Ucraina niciun spital nu mai oferea siguranță. Multe au ieșit din uz din cauza bombardamentelor zilnice, cu sute de bombe inutile aruncate peste dărâmături cu intenția de a întreține spaima de război. Spitalele care încă mai funcționau erau devastate de medicamente și echipamente, chiar dacă rămâneau în picioare, deveneau, în final, nefuncționale.

E prea multă vărsare de sânge nevinovat își spuse Olena Draganova. Purta două nume. Mai avea unul de Ștefanova cu care venise din Rusia, înainte de a fi înfiată, dar mătușa Ludmila a sfătuit-o că este normal să rămână numai cu numele soțului.

Ar fi vrut să renunțe la acest nume, nu i-a plăcut de la început. Se hotărâse să lupte după ce-l pierduse pe Alioșa în

rezistența Kievului. Era rusoaică, dar trăia de mică în Odesa. Avea pe atunci doar șapte ani.

Abia își amintește părinții. Îi vedea rar, erau mereu plecați, iar Olena era lăsată mereu în grija unei vecine. Până când s-a produs accidentul. Nici n-au dus-o la înmormântare.

Au vrut s-o protejeze. Avea amintiri vagi despre părinții ei. Mătușa Ludmila a luat-o imediat după accident. Îi repeta mereu că e rusoaică și să spună tuturor asta cu mândrie.

Tu, Olena, fata mea, nicicând să nu-ți uiți originea. Ești rusoaică, ești din neam nobil! Să nu te amesteci nicicând cu ucrainenii, aici trăiește o amestecătură de nații, de nici nu le mai știi numărul! îi repeta mătușa Liudmila, care la rândul ei era poloneză.

Olena n-a ținut seama niciodată de ceea ce mătușa ei îi tot amintea. Până la urmă a înfiat-o și tot ea a măritat-o cu un ucrainean. Aparținea poporului ucrainean și iubea tot ce o înconjoară, pământ, apă, oameni, pădurea cu misterele ei, infinitatea stepei, lanurile de grâu presărate cu maci sângerii. Nicicând n-ar fi plecat din Ucraina.

Se înrolase imediat alături de Slejana și Ustina, toate trecând prin aceeași dramă.

Învățaseră toate trei să manevreze arma, ba chiar să arunce cu sticle cocteil Molotov, meșterite chiar de mâna lor.

Fiecare pasăre pe limba ei?

Pen' ce un jocheu nu trage la „cheu”?

Dacă există acum atâtea zile internaționale, n-ar fi nimerită
chiar Ziua ortografiei și punctuației?

„Pen' ce un lacheu nu trage la «cheu»?” este un calambur, adică un joc de cuvinte bazat pe omofonie, identitatea formală dintre două secvențe ale discursului, lacheu, „servitor” (cu livrea) și la cheu „în locul de acostare”. Se creează astfel o rimă interioară și enunțul capătă sonoritate. Ceea ce nu-l face mai puțin improbabil, pentru că nu lacheii trag la țarm, ci navele. Iar dacă acestea transportă pasageri, pe chei se pot găsi și lachei, care-și însoțesc stăpânii. Pentru a sublinia ideea de glumă lingvistică, am apelat la o formulare cu apocopă (căderea secvenței finale a cuvântului, marcată prin apostrof): pentru ce > pen' ce. Dacă suntem atenți, descoperim că textul are și o simetrie metrică; prima secvență, „Pen' ce un lacheu”, are 5 silabe (este pentasilabică), iar următoarea, „...nu trage la cheu?”, numără tot atâtea. Dacă am așeza etajat cele două părți, ele ar deveni versuri (Ce-i drept, de calitate îndoielnică!).

Enunțul pare facil, chiar pueril, dar este o șaradă. În fond, întrebarea se referă la un motiv: de ce lacheul nu trage la cheu? Iar această cauză nu este de ordin material, fizic, nu este legată, cu alte cuvinte, de realitatea social-umană, ci de cea lingvistică. Răspunsul vine de la sine și fusese sugerat de ghilimelele interioare («»): pentru că termenul „cheu” nu există! Mai precis, este incorect. Deși are o frecvență covârșitoare în comunicarea de specialitate, în mass-media, în vorbirea cotidiană, cheu nu este o formă acceptată de normele limbii române literare.

L-am întâlnit în dicționarele marinărești, în regulamentele marinei militare și civile, în comunicări științifice, aproape oriunde și oricând, dar nu e corect! Mai precis, a apărut dintr-o eroare de apreciere.

Cuvântul a fost împrumutat (în vocabularul specializat al navigatorilor) din limba franceză, quai > chei, cu pluralul cheiuri (DOOM³ 361). Pentru că forma cu i final seamănă cu pluralul (confuzie semnalată și în cazul câinilor corgi, vezi supra), s-a produs o nedorită confuzie, construindu-se în același timp un singular aberant, cheu. Acesta „a prins” totuși prin forma scurtă, economicoasă, devenind, cum am arătat, favorit în comunicarea curentă.

Iată un exemplu evident de îndepărtare sistematică de la normă, pe care dicționarele n-o pot remedia și care poate conduce, în timp, la adoptarea unei noi norme. În ce-l privește pe lacheu, el provine tot din franceză, laquais, și are pluralul lachei, însă este un termen învechi, ieșit din uz, livresc.

Pe lângă acestea, interesant este și faptul că unele cuvinte de origine engleză terminate în -ey, precum jersey > jerseau sau jockey > jocheu, prezintă aceeași particularitate, trecerea la -eu, ceea ce demonstrează convingător interpunerea francezei între limba de proveniență și română. În plus, inițiala consonantică se pronunță „j”, nu „ğ”, iar accentul se deplasează pe silaba finală a cuvintelor, caracteristici ale limbii franceze. În situație opusă, disc-jockey (DJ) sau jockey-club demonstrează și prin grafie și prin pronunție împrumutul direct din engleză, ca și hockey, în timp ce yankee devine totuși yankeu, cu pluralul yankei. Care, nu-i așa, pot trage la chei!

***

Mai deunăzi, pe când mă ocupam cu studiile mele cotidiene, făcând un tur pe internet, ca să mă sincronizez cu „spiritul

veacului”, cum ar spune Eugen Lovinescu, mi-a sărit în ochi o știre senzațională, care m-a lăsat perplex de admirație: americanii sărbătoresc Ziua Punctuației! Mai precis, un profesor din Statele Unite, exasperat probabil de greșelile învățăceilor săi, a avut această inițiativă, iar propunerea lui a avut ecou național, devenind o sărbătoare constantă. În felul acesta, măcar odată pe an, concetățenii lui Washington se vor încredința că scrierea e foarte importantă și scriitura fără punctuație nu se poate! Și mi-am adus aminte că Steve Jobs nu mai prinsese loc, în facultate, decât la opționalul de caligrafie.

Dar nu s-a rezumat la stilul de redare „ascuțit-apăsător”, ci a dezvoltat spectaculos interfața grafică a calculatoarelor, în beneficiul direct al scriitorilor de pe orice ecran. Și iată cum minunea a prins viață!

Putem scrie nu numai *manu propria*, ci și pe tastatură. Dar simplificarea procedurilor nu e întotdeauna de bun augur. Te face mai comod și mai dezinteresat. Îți transferi gândurile cum îți vine la (înde) mână, ca să nu spun alandala, simplificând la maxim exprimarea prin reducerea numărului de grafeme, abrevieri și trunchieri frecvente, înlocuirea semnelor lingvistice cu emoticoane etc. În acest nou cod, deposedat de substanță, în care enunțurile sunt în mare parte deduse, unde să-și găsească loc semnele de punctuație? Mai știm noi care sunt și unde se pun?

Diferențiem categoriile de semne între ele? Sunt întrebări la care, din experiență, nu pot răspunde decât negativ. În primul rând, în ceea ce privește distincția: 1. semne diacritice; 2. semne de ortografie; 3. semne de punctuație. Sunt categoriile fundamentale, la care se adaugă semnele speciale, pentru care mai păstrează interes doar filologii.

Ce putem spune pe scurt despre fiecare? „Din cauza tastaturii” diacriticele sunt neglijate, chiar dacă se învață (temeinic?) în primii ani de școală. Lipsa de exercițiu și transferul aproape total al scrierii pe „butoane” ne transformă pe

toți în dactilografi mai mult sau mai puțin pricepuți, care scriu cu un deget sau cu toate, dar nu folosesc niciodată toate literele limbii române. Ț și Ț se confundă cu A, Î, cu I, Ș, cu S, iar Ț, cu T. Cred că mulți nici nu știu că aceste semne se numesc diacritice!

Cât despre confuzia semnelor ortografice cu cele de punctuație, acesta este un fapt învederat și este demonstrat continuu pe toate adresele de pe internet unde se oferă, cu generozitate, consultații...

Dar nu e numai vina lor! Lipsa de inspirație a alcătuitoarelor de programe și de manuale pentru limba română, care ține de zeci de ani, a condus la un amalgam de semne studiate împreună, de ortografie și de punctuație. Cum să le mai deosebești așa? Mai ales că nu se identifică precis nivelul limbii la care acționează: semnele ortografice sunt în legătură directă cu distribuția sunetelor, cu silabația, cu principiile scrierii corecte. Semnele de punctuație sunt mărci ale enunțului; privesc, în consecință, construcția sintactică. Iar dacă nu le încadrăm corect, pe baza funcționalității, cum să ajungem la performanța de a le așeza acolo unde le e locul? Și uite-așa ajung unii să termine liceul și să știe doar că „rolul cratimei” (mai curând rostul ei!) este „să lege” ceva de altceva. Dar când „se pune” cratimă și când apostrof, asta e mai greu. Vorba unui coleg, de care îmi aduc aminte cu un zâmbet, „decât să pun virgulele greșit, mai bine nu pun niciuna și motivez că s-au șters”.

Iată de ce, spun eu, dacă tot se declară atâtea zile internaționale și sunt omagiate toate viețuitoarele, se luptă împotriva tuturor maladiilor și se celebrează toate sărbătorile, de ce n-am dedica măcar o zi și semnelor lingvistice, care ne-au scos de multe ori din impasul incomunicării.

Geniile?

Oamenii care inventează viitorul
„Ideea care mă înnebunește câteodată este următoarea:
eu sunt nebunul sau ceilalți sunt nebunia?”
Albert Einstein

Deși lucrarea este extrem de interesantă, totuși ne vom referi doar la măsurătorile asupra inteligenței românilor prin aplicarea a patru tipuri de teste, pe o populație de 50.817 etnici români, bărbați, femei și copii, cu vârste cuprinse între 10 și 44 de ani, din toate județele și din ambele medii, rural și urban. Cei care au realizat cercetarea au urmărit doi indicatori: calitatea inteligenței și rapiditatea ei. Fără a insista prea mult asupra aspectelor tehnice și metodologice ale studiului, vom prezenta în continuare cele mai importante concluzii.

Topul „inteligenței” pe regiuni istorice are următoarea configurație: 1. Banat – 56,32; 2. Bucovina – 53,69; 3. Dobrogea – 52,54; 4. Moldova – 49,72; 5. Muntenia – 49,68; 6. Transilvania – 49,60; 7. Oltenia – 48,78 iar Topul „rapidității gândirii” pe regiuni istorice, se prezenta astfel: 1. Banat – 61,70; 2. Transilvania – 56,95; 3. Dobrogea – 56,30; 4. Muntenia – 55,69; 5. Moldova – 55, 62; 6. Oltenia – 55,37; 7. Bucovina – 54,70. Din cele două tabele rezultă că unul dintre stereotipuri, cel cu „Banatu-i fruncea” era susținut pe acea vreme și de realitatea din teren, pe când altele două, cele care susțin că „ardelenii gândesc încet” iar „oltenii sunt iuți” par a fi infirmate.

În ceea ce privește Topul general al „inteligenței” pe județe (primele și ultimele locuri), ierarhiile arată astfel: 1. Caraș; 2. Brașov; 3. Trei Scaune; 4. Timiș -Torontal; 5. Câmpulung-Bucovina; 6. Sibiu; 7. Rădăuți 55. Romanați; 56. Baia; 57. Făgăraș; 58. Târnava Mică.

O altă clasificare realizată de autori se referă la ceea ce ei numeau elite și inferiori,

raportându-se doar la extreme (primii 10%, respectiv ultimii 10%). Provincia cu cel mai mare procent de „elite” era Banatul, urmată de Bucovina care împreună, apreciau autorii studiului, ar constitui „Rezervoriile de superiori”. Moldova și Oltenia erau în schimb provinciile cu cel mai slab procent de „elite”. Tot Oltenia era provincia cu cel mai mare procent de „inferiori”, urmată de Muntenia, în timp ce Banatul avea cel mai mic procent de „inferiori”. Situația nivelului de inteligență a județului Galați actual este diferențiată pentru cele două foste județe, care includeau, atunci, cea mai mare parte a teritoriului actual: Județul Covurlui se situa pe locul 10, din 58 de județe investigate, cu un indice superior de inteligență, 54,63 %, în timp ce județul Tecuci ocupa locul 44, cu un indice de inteligență de 47,06 %.

Concluzii interesante decurg și din statistica știutorilor de carte, numărul acestora fiind în creștere, constant, pe tot intervalul de timp 1899 – 1930. Nuanțând analiza, devine evidentă creșterea mai accentuată din perioada 1899 – 1912 (între 1,1 și 1,9%) față de etapa 1912 – 1930 (între 0,5 și 1,3%), primul război mondial contribuind decisiv la încetinirea științei de carte în rândurile populației.

Meritoriu este faptul că județul Covurlui ocupa în 1930, în privința știutorilor de carte, primul loc dintre județele Moldovei și locul 9 la nivel național, după județele Brașov (86,9%), Sibiu (85,2%), Odorhei, Trei Scaune, Timiș, Făgăraș, Ciuc și Câmpulung, iar Tecuciul locul 39 (din 71 județe). În ierarhia orașelor, stabilită după numărul știutorilor de carte, Galațiul ocupa locul 53 din totalul de 172

așezări urbane ale României, iar Tecuciul locul 62. Dintre orașele cu procent mare la „știința de carte”, enumerăm: Miercurea Ciuc (94,1), Brașovul (93,9), Tg. Mureș (93,5), Sibiu (93,9), Timișoara (91,9)..

Particularizarea analizei la nivelul județului Covurlui conduce la constatarea că satele și comunele: Bălăieni (48%), Cotros (31,3%), Ferdinand (42,2%), Golășei (48,7%), Oasele (48,2%), Onciu (47,8%), Slobozia Ventura (46,3%), Umbrărești (49,3%), Zimbru (31,7%), Fântânele (45,4%), Frumușița (44,7%), Pechea (37,4%), aveau cel mai mic număr de știutori de carte, la celălalt pol situându-se așezările: Berești-Târg (78%), Bujor-Târg (76%), Puricani (70,9%), Slivina (71,5%), Barboși-Gară (72,9%), Braniștea (72,2%), Independența (71,1%), Negrea (71,6%), Oancea (70,9%), Satul Costi (70,7%), Serbești Vechi (71,4%) și Tulucești (71,7%).

O situație ieșită din comun se înregistrase în satul Toflea din județul Tecuci unde doar 5% din populație era știutoare de carte (din totalul de 1.384 locuitori peste 8 ani, 69 știau carte, 52 bărbați și 17 femei, iar dintre aceștia doar 2 bărbați și o femeie aveau instrucție secundară). Se situau în aceeași categorie, dar cu procente mai ridicate, satele: Umbrărești (Tămășeni) (35,9%), Slobozia Umbrărești (36,7%), Movilenii de Sus (40,9%), Matca (43,8%), Movilenii de Jos (45%), Munteni (45,8%), Podeni (46,8%), Slobozia-Blăneasa (45,5%), Priponeștii de Jos (48%) etc. Știința de carte era mai răspândită în satele: Gara-Berheci (80%), Nicolești (75%), Coasta Lupei (75%), Hânțești (67,2%), Ivești (68,1%) etc.

Chiar dacă nu există criterii incontestabile pentru identificarea geniilor, indubitabil, cele 32 de personalități gălățene (în sensul strict de născut în Județul Galați) din totalul de 1.494 membri ai Academiei Române, sunt nemuritorii, veritabile piscuri ale inteligenței și creativității locale. De fapt, cei 32 trebuie raportați numai la 980 de academicieni români (25 fondatori, 375

titulari, 178 de onoare, 361 corespondenți, 41 aleși post-mortem) pentru că 514 dintre academicieni sunt străini. Apoi, mai mult din curiozitate epistemică decât din dorința de a face ierarhizări regionale, am calculat numărul membrilor Academiei pe județe. În urma cercetărilor am identificat cinci categorii de județe, și anume, o primă grupă cu până la 10 academicieni înregistrați, a doua de la 11 la 20, a treia de la 21 la 30, a patra de la 31 la 40, și ultima cu peste 40 de academicieni. Din prima grupă fac parte 12 județe, din secunda 15, din a treia șapte, din penultima cinci, iar din ultima un județ și Municipiul București. Județul Galați, înscriindu-se în grupa a patra, ocupă un loc onorant în partea superioară a clasamentului. Continuând analiza constatăm că, dintre academicienii gălățeni, 17 s-au născut în municipiul reședință de județ, opt la Tecuci iar ceilalți la Foltești, Berești, Vârlezi, Bucești, Vizurești, Șerbănești și Bălăbănești.

Omul de geniu, față de omul de succes contemporan, se remarcă prin idealurile sale pe care numai el le înțelege, și asta pentru că aceste două personalități trăiesc în medii diferite, având gândiri opuse. Mediul omului de succes este unul comod, având toate facilitățile, posedând bunuri de lux și averi exagerat de mari, câștigate uneori printr-o muncă ușoară, ori prin modalități oneroase pentru cei din jur. Ca gândire, el se rezuma pe verbul a avea, desconsiderând pe a fi.

Cosmosul omului de geniu este unul săracăcios și izolat, iar ca stare socială, el este situat modest, pentru că toți sunt parca „hipnotizați” de faima omului de succes. La modul de gândire el este cel mai învățat dintre toți, fiind preocupat de cele viitoare. Omul de succes contemporan ridică palate care se vor deteriora în timp iar, la moartea omului de succes toți îl vor plânge în ziua respectivă dar îl vor uita în cel mai scurt timp. Omul de geniu clădește castele de gândire, care mențin aprinsă speranța neamului omenesc.

Distincția dintre geniu și succes a fost uvertura pentru abordarea unei alte teme,

subsecvente geniului, aceea a meritocrației, opusă aristocrației. În timp ce prima înseamnă egalitate de șanse, înprospătarea continuă a elitelor, eliminarea dinastiilor, oportunități pentru toți indiferent de sex, rasă sau convingeri religioase, cea de a doua semnifică opusul acestora: inegalitate de șanse, elite osificate, dinastii bazate pe relații de rudenie, oportunități doar pentru câțiva „aleși” etc. Faptul că până în secolul XVIII cea mai mare parte a populației (femeile, sclavii, țărani analfabeți) nu aveau nicio oportunitate de a-și depăși statutul de inferioritate (economică și politică) explică în mare măsură lipsa de progres față de perioada Antichității. Societatea era dominată de un număr infim de seniori, iar relațiile acestora cu subalternii se bazau pe nepotism, patronaj sau vânzarea de titluri. O astfel de contraselecție și de risipă a potențialelor talente nu puteau să genereze decât stagnare. A fi intelectual într-o astfel de societate era nu numai contraproductiv, ci chiar periculos.

Adrian Wooldridge în lucrarea *Aristocrația talentului*. Cum a creat meritocrația lumea modernă analizează palmaresul meritocrației în România. Neîndoind, scrie el, până la 1945, societatea românească nu era una meritocratică, ci una bazată pe sistemul de clasă, cu mult patronaj și nepotism. Copiii dotați din mediul rural puteau să se afirme doar dacă dispuneau de sponsorizare din partea vreunui Mecena local. Femeile și țărănimea (adică grosul populației) nici măcar nu se gândeau la posibilități de promovare prin propriul merit. Totuși, sistemul de clasă nu era atât de rigid ca în Marea Britanie, iar rasismul era aproape inexistent: romii erau discriminați, dar tratamentul aplicat lor era mult mai blând decât cel al negrilor din SUA.

De abia în comunism s-au pus bazele unui sistem meritocratic. Învățământul a devenit obligatoriu și gratuit, asigurând egalitatea de șanse. Satele au fost dotate cu școli și cu profesori (prin sistemul repartițiilor obligatorii). Toate treptele educaționale, de la

grădiniță până la studii doctorale, au devenit accesibile oricui, inclusiv persoanelor de sex feminin. Pentru cei insuficient de dotați pentru o carieră intelectuală, existau numeroase „rute” alternative, sub forma învățământului vocațional. Într-o societate fără clase și fără diferențe mari de avere, omul de rând nu suferea de frustrări, iar dacă soarta lui nu era prea bună, putea spera că ai săi copii vor performa în viitor. Bibliotecile publice și casele de cultură din fiecare comună dădeau prilejul pentru autodidacți să își desăvârșească cunoștințele. Despre imigrație nu se auzise, așa încât nimeni nu își vedea locul de muncă amenințat de străini. Totuși, chiar și în acest tablou idilic existau obstacole: sistemul „PCR” (pile, cunoștințe, relații) funcționa în continuare, astfel încât nu era suficient ca un absolvent să își termine studiile magna cum laudae. De asemenea, neexistând sector privat, ci întreaga economie fiind subordonată statului, locul competenței era adesea luat de oportunism și de lingușirea superiorilor. În ultimii ani ai comunismului începuse să se închege o nouă castă conducătoare, iar principiul dinastic era pe cale a fi reînviat în cadrul acesteia.

După 1989, societatea românească ar fi putut să continue întărirea fenomenului meritocratic. Din păcate, nu s-a întâmplat așa. Multe din „rutele” de promovare alternativă au dispărut: avem astăzi un excedent de economiști sau juriști, dar insuficienți lăcătuși sau tractoriști. Bibliotecile și casele de cultură s-au închis, fiind înlocuite cu birturi și săli de joc. Profesorii sunt pe cale să dispară din mediul rural, întrucât sistemul repartițiilor obligatorii nu a fost înlocuit de un sistem alternativ. Discrepanțele de avere și de statut au crescut, ducând la frustrări și la tensiuni sociale care sunt exploatate de partidele populiste. Există, ce-i drept, o posibilitate de a fi promovat pe merit în cadrul sistemului privat, dar această posibilitate aproape că a dispărut în cadrul administrației de stat. Și asta deoarece brokerii de putere (partidele și cei care

stau în spatele lor) preferă contraselecția unor persoane ușor manipulabile, fără a-și da seama că un stat guvernat astfel este condamnat la stagnare și la regres.

Ideea că oamenii trebuie promovați în funcție de merit și nu de originea lor socială este ținta unor critici din întregul spectru politic, deși era predominantă în lume spre sfârșitul secolului XX. Stânga critică meritocrația pentru că ar susține statu-quo-ul, conservatorii, dimpotrivă, deoarece ar fi o amenințare la adresa ordinii sociale, iar comunitariștii o contestă pentru că ne ține pe toți într-o stare de anxietate continuă. Adrian Wooldridge reface istoria meritocrației în culturile occidentale și în afara lor, luând ca repere diverși politicieni și funcționari care au introdus principiul revoluționar al competiției deschise, psihologi care au elaborat metode de măsurare a inteligenței și specialiști în educație care au conceput posibilități de promovare socială. Antologia talentului este o analiză a dezbaterilor care încearcă să stabilească dacă meritocrația mai poate fi o forță aducătoare de bine.

Înceiem prezentarea problematicii cărții lui Adrian Wooldridge *Aristocrația talentului*: Cum a creat meritocrația lumea modernă cu concluzia că, la ora actuală, nici o idee politică nu are o răspîndire și o cuprindere mai mare decât cea a meritocrației. Însăși istoria lumii se împarte, potrivit lui Wooldridge, în epoci succesive subsumabile acestui criteriu: epoca premeritocratică, cea a revoluțiilor de tranziție, o perioadă a triumfului meritocrației și una a postmeritocrației, în care conceptul este interogată și chiar contestat.

Vîrsta premeritocratică se suprapune în mare cu cea a privilegiilor de castă. Este lumea în care statutul social al oamenilor era stabilit prin tradiție și locurile de muncă erau alocate pe bază de patronaj, nepotism, moștenire și cumpărare. Dintre toate revoluțiile meritocratice, consideră Wooldridge, cea mai clară a fost cea engleză, unde un grup de familii „cu nume

precum Huxley, Darwin și Keynes” au creat o aristocrație a intelectului și, prin ea, premisa accesului pe bază de competiție liberă în administrația publică și universități.

Marșul triumfal al meritocrației începe după cel de-al Doilea Război Mondial cînd, în Occident cel puțin, dreapta și stînga deopotrivă, au căzut de acord că este important să le oferi tuturor șansa de a-și dezvolta abilitățile naturale.

Cum s-a raportat spațiul românesc la toate aceste sinuozități? Normal, lui Wooldridge nu i-a trecut prin cap să formuleze o asemenea întrebare, dar cred că un răspuns a oferit Camil Petrescu, cel care a promovat ideea Statului noocratic, în care puterea să fie deținută de intelectuali. Din păcate, rangul și pila au cîntărit mai greu decît priceperea și talentul. Din perioada fanariotă și pînă în 1945, elita politică și-a conservat cu succes privilegiile și influența, punîndu-și amprenta pe tipul de organizare socială a țării.

Revoluția asistată a comuniștilor români a răsturnat această organizare, dar a reprodus apoi același model pe care aceștia l-au invidiat la „burghezii” abhorați – cel al privilegiaților selectați pe cu totul altă bază decît meritul. Deși după 1989 a apărut, fulgurant, șansa ca meritocrația să aibă, în sfîrșit, un cuvînt de spus și în acest spațiu, corupția a menținut România în epoca premeritocratică, dacă nu chiar într-una antimeritocratică.

În final, conchidem că modernismul este de fapt o succesiune a elitelor iar istoria este un cimitir al aristocrațiilor. Totuși, elitele veritabile de ce nu reușesc să se impună? Eșecul lor se datorează destructurării în două feluri: prin acumularea de indivizi inferiori în clasele superioare și prin integrarea de indivizi superiori în clasele inferioare. Elite au fost totdeauna, deși masele fac istoria. Masele mișcă istoria, dar direcția mișcării, obiectivele ei le dau elitele. Ideile mișcă lumea iar ideile le dau elitele. Din păcate noi suntem plasați într-o regiune în care se produce mai multă istorie decît se consumă.

REMEMBER

Nicolae Spirescu

la 13 ani de la dispariția sa

Periplu vienez

S-a născut de Ziua Unirii... și povestea din care vine sună așa: 1921, 24 ianuarie, București – data și locul nașterii; 1945 – a absolvit Academia de Arte Frumoase; 1946 – a absolvit Seminarul Pedagogic Universitar; până în 1983 a fost profesor titular la Galați. Dar pentru un membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, biografia sa continuă cu un bogat palmares: 24 expoziții personale în țară, 135 colective, 14 în Italia și Republica Moldova, 24 participări internaționale; 1990 – este invitat ca membru al juriului internațional de selecție, ediția a II-a a Bienalei dei Pittori „Artea cieloapreto”, Bergamo, Italia. Are lucrări monumentale în Galați (licee, grădinițe, școli, tabăra școlară Buciumeni, Sala Sporturilor de Iarnă), lucrări în muzee și colecții particulare din: România, Anglia, Austria, Franța, Grecia, Germania, Italia, Israel, Suedia, S.U.A. Recent, a donat Bibliotecii „V.A. Urechia din Galați” întreaga sa colecție din seria „Eminescu”.

Dar cele mai frumoase tablouri ale pictorului Nicolae Spirescu sunt cele care s-au imprimat pe retina sa în nenumărate călătorii. În afară de Grecia și Scandinavia, a văzut „pe viu” toată Europa. Pentru că unui pictor îi este dat să privească lumea. „Culorile înseamnă viață – spune el – înseamnă mâini întinse dincolo de spațiul văzut, înseamnă orizonturi deschise, depărtări, neliniști de ape”, spunea.

Când a avut din nou prilejul să viziteze Viena, în scopul „reîntregirii familiei”, cum însuși ne-a spus, a povestit impresii din această călătorie. A dorit mai mult să fie împreună cu fiul său, Florin, cu nora sa Doina și cu „dumnealui Adrian”, năstrușnicul său nepot, stabiliți acolo de ceva vreme. În același timp, vizita a fost și „de lucru”, pentru că a adunat material pentru viitoarea sa expoziție, intitulată poate prea sobru „Viena văzută de un român”.

Cum vede un pictor diferența dintre „acolo” și „aici”?, l-am întrebat. Și mi-a răspuns simplu: „Alb-negru!” (fără nuanțe!). Și a adăugat: «*Nu sunt un pesimist. Între alb și negru l-aș cita pe Eminescu: „Cum mângâie dulce, alină ușor, speranța pe toți muritorii”... Totuși nouă, muritorilor, ne mai trebuie un dram de voință, altfel suntem învinși. Să nu uităm, și Viena a avut asediul ei!*»...

Să însoțim pașii pictorului Nicolae Spirescu prin capitala Austriei, căutând alături de el inefabilul, nota de fantezie și de admirație a celui care dă și a celui care primește. Să privim aceste crochiuri și să ne imaginăm tablourile ce puteau ieși din ele. Și să nu uităm că pașii noștri calcă împreună cu ai lui pe urmele atâtor mii și mii de pași, printre care și ai marilor împărați și oameni politici, dar și ai lui Eminescu, ai lui Beethoven, Schubert, Strauss. Mai ales ai fraților Strauss...

Cetatea Albă din centrul Europei

«Europa e azi mai mică dacă e parcursă cu mașina. Autostrăzile leagă țările și orașele într-o țesătură strânsă, iar posibilitatea de a o străbate, rulând asfaltul pe roți pneumatice îți dă senzația unui timp concentrat. E nevoie de o hartă și, la fața locului, de o bicicletă pe care, pedalând, să te gândești la poștalioanele și drumurile de altădată... Viena, cetatea din „buricul” Europei, demonstrează, cu mărturiile ei din neolitic, o vechime de peste 3000 de ani. „Vindomina” este un cuvânt celtic, sugerând albul, splendoarea cetății de odinioară. Marc Aureliu, cuceritorul ținutului Danubiului superior, se referă la „pensieri” – barbarii invadatori ai acestor meleaguri. În jurul anului 1000, Viena devine independentă și începe să cunoască o adevărată strălucire. Portul său fluvial, centru comercial al Europei, favorizează înflorirea unei civilizații noi. Modernizarea și înfrumusețarea din ultimile secole

Îi conferă orașului un aspect de-a dreptul imperial. De la 360.000 de locuitori, populația Vienei a crescut astăzi până la două milioane. Și, odată cu arhitectura care înalță orașul pe verticală, se lărgesc pe orizontală parcuri, adevărate grădini care îmbracă spațiul din jurul statuiilor și monumentelor istorice. Spiritul are loc unde să-și lărgescă orizontul, să cânte și să viseze... Nu degeaba se spune că „la Viena, muzica e regina tuturor artelor”.

Istoria consemnează proclamarea Republicii Austria în 1918, anexarea la Germania în 1938, ocupația rusească din 1945, puternicele distrugerii din acest timp. Dar prezentul demonstrează un extraordinar simț civic al vienezilor care au refăcut în scurt timp cetatea, recuperându-i splendoarea de altădată.

Cu planul orașului în geantă, am colindat străzile Vienei ziua și de multe ori noaptea. De altfel, „noaptea” e un fel de a spune, pentru că sutele de mii de becuri transformă în clar-obscur imagini de poeme. Am început cu zona celui mai mare parc public din Europa, Praterul... »

Jurnal de Atelier

În atelierul pictorului Nicolae Spirescu vibrează intens lumini difuze, ținute cu greu în frâu de dreptunghiuri prea fixe. Insule care vin cu frumusețea lor stranie dinspre lume, te cercetează, te acceapă sau nu. Dacă te simți că vibrezi pe aceeași lungime cromatică, e semn bun, semn că de fapt ele sunt ferestrele tale prin care te poți recunoaște ca amurg într-o piață uitată, ca zare deschisă peste o apă sau ca umbră peste un chip luminat...

După ce te recunoști în gama culorilor celui care le-a dat viață, viața lor devine o tulburare a apei cu aripa, spre orizonturi deschise.

Se vede că Nicolae Spirescu nu iubește muntele, pentru că taie zarea și oprește privirea să caute pământuri îndepărtate, obligând-o să urce până nu mai are nimic de privit. El este pictorul orizontalei infinite. Piața San Marco nu va mai avea niciodată aceeași culoare pe care a prins-o el, timp de două săptămâni, între 5 și 7 dimineața. Veneția nu va mai respira niciodată aceeași transparență ca atunci... Pentru că el însuși era parte din viața acestor culori.

Dacă un tablou este o unitate, diversitatea este cel care îl observă. Și fiecare privitor venit dintr-altă parte vede altceva. Când pictează cu modelul de față, Spirescu face abstracție de model. Se joacă de-a v-ați ascunselea, dar lumina lui e aprinsă, ca o pudră, pe obrazul pânzelor sale. Fiindcă numai el stăpânește ceea ce vede, supunându-i-se, de fapt.

Istoria picturii lui Nicolae Spirescu nu începe cu începutul. E ca un copac cu rădăcini ascunse. Picturile lui nu au numai două dimensiuni. Dar a explica o creație este o dezvoltare riscantă. Niciuna din ele nu reprezintă adevărul absolut, fiindcă întotdeauna mai există și o a treia, și o a patra dimensiune. Redevii copil cu privire nemaiprivită și te întrebi dacă nu cumva acesta este paradisul pe care l-ai pierdut.

Luată separat, fiecare pânză semnată „Nicolae Spirescu” poate că are o viață limitată. Dar împreună, tablourile lui ating vocația velurilor în vânt. Cât timp el deslușește ceea ce vede, descoperă drumul spre calm și scurtează timpul așteptării absurde. Ce destin, să trebuiască să începi universul mereu dintr-un punct și să te stăpânești să-l limitezi doar la câteva linii... Să te porți de parcă ai ști... că între tine și viitor există un loc de trecere, cu ferestre deschise.

Acesta a fost Nicolae Spirescu, pictorul, dunăreanul, eminescianul, italianul. Românul. Gălățeanul NICOLAE SPIRESCU.

Și aceștia suntem noi, cei pe care ne-a lăsat să privim, tăcuți, viața culorilor lui.

N.A. Pictorul Nicolae Spirescu a plecat dintre noi la 5 noiembrie 2009, la vârsta de 89 de ani și 9 luni, în urma unui atac cerebral. Dumnezeu să-l odihnească cu sfinții Lui!

Morphochroma

Ion Țărălungă - întemeietorul picturii aviatice românești

La Editura „Phoebus” din Galați a apărut zilele acestea un impunător album de artă consacrat vieții, activității și operei plasticianului Ion Țărălungă, artist strâns legat prin copilărie și adolescență de orașele Tecuci și Galați, considerat în arta din țara noastră întemeietorul picturii aviatice românești, opera lui fiind mult mai complexă, incluzând în repertoriul ei și alte teme. Autorii acestui album sunt istoricul Dan Antoniu, scriitoarea Violeta Ionescu și pictorul Victor Dima, fost coleg cu Ion Țărălungă la Studioul de Arte Plastice al Armatei (SAPA), care l-au cunoscut pe artist și au căutat ca prin demersul lor să-i cinstească memoria și să-i popularizeze opera, în mare parte necunoscută generațiilor tinere și nu numai.

Albumul (format 30 x 21 cm, 124 pagini, hârtie cretată lucioasă, coperte cartonate) cuprinde în structura sa un „Cuvânt înainte” semnat de scriitorul general de brigadă Grigore Buciu; Argument; Aprecieri ale criticilor de artă și prietenilor; Repere cronologice; Reproduse (peste 170); Varia (coperte de carte, afișe, medalii); Postfață („Măreția și demnitatea unui pictor”), aparținând lui Aurel Pentelescu, comandor aviator în retragere, profesor universitar, doctor în istorie.

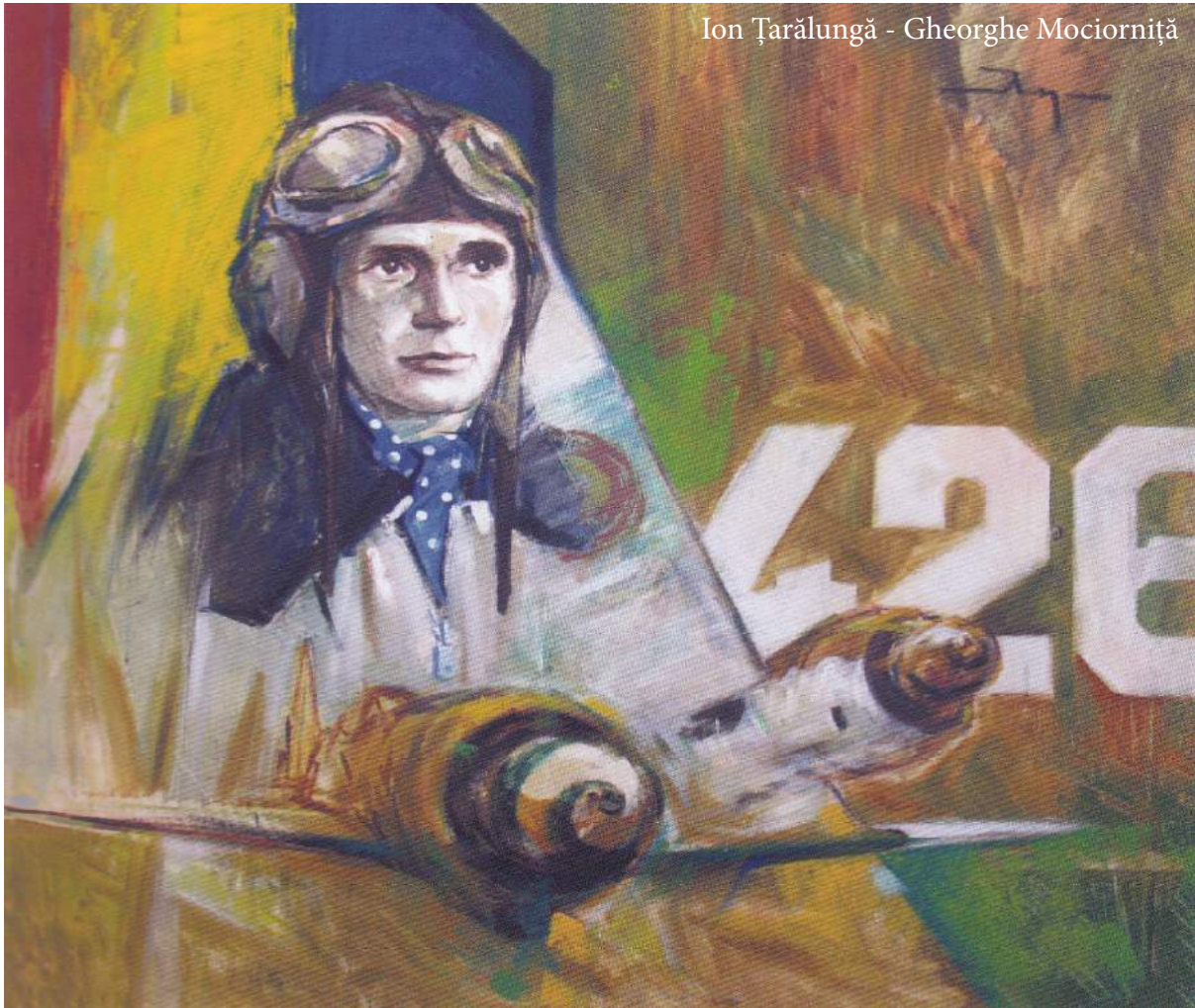
În „Cuvântul înainte”, intitulat „Ion Țărălungă, pictor al liniilor de forță”, Grigore Buciu mărturisește cum l-a cunoscut pe artist, identifică temele fundamentale ale creației acestuia (zborul, aviația, portretele unor piloți, peisajul acvatic, navele, locomotivele vechi cu aburi), conchizând că editarea albumului „este o datorie de onoare, o manifestare de iubire, o încercare de a creiona portretul unui om deosebit care a fost Ion Țărălungă, al cărui chip și personalitate,

apar în linii de forță, din lucrările ce fac obiectul reproducerilor”, un artist care „a pictat spațiul și timpul prin care toți prietenii lui navighează încă, spre un orizont ce trece de dimensiunea aceasta”.

„Argumentul” celor trei autori constituie o pledoarie pentru necesitatea apariției unui astfel de album dedicat lui Ion Țărălungă, pictor „desăvârșit, sensibil și stăpân pe mijloacele de expresie plastică, artist care și-a mărturisit dragostea pentru aviație și aviatori, marină și marinari, prin nenumăratele sale lucrări, om de caracter, educat și elegant, modest și respectuos, capabil să înlăture, simplu și firesc, barierele protocolare convenționale, pentru a netezi astfel drumul către prietenii sincere și de durată, ce nu pot fi uitate, tipul prietenului ideal, sincer, altruist și de nădejde, gata permanent să dăruiască și să-ți vină în sprijin”.

Din secvența „Aprecieri ale criticilor de artă și prietenilor” atrage în primul rând textul pictorului Victor Dima „Ion Țărălungă, pictorul român al aviației”. Autorul, având

Ion Țărălungă - Gheorghe Mociorniță

În vedere opera pictorului, preferințele tematice, elementele de limbaj plastic și modul de a picta al acestuia, dinamismul lucrărilor, îl încadrează pe artist în curentul futurist, citând în acest sens un fragment din primul „Manifest al futurismului”, în care poetul italian Filippo Tomaso Marinetti formula obiectivele curentului respectiv. „Multe din temele „Manifestului futurist”, notează Victor Dima, le regăsim abordate, cu predilecție în creația pictorului Ion Țărălungă: șantier naval, scene de luptă navală, terestră și aeriană, vapoare, locomotive și avioane. Asemenea pictorilor futuriști, acesta a realizat imagini active, prin tușe largi, fremătătoare, prin linii de o mare energie și prin deformări, uneori voit exagerate, pentru a sugera viteza. Atât obiectele și personajele, cât și fundalurile

peste care sunt suprapuse acestea, amplifică mișcarea și o dinamizează”. Comentariile pe care le face Victor Dima asupra unor compoziții sunt pertinente, clare, urmărind să scoată în evidență originalitatea acestora, măiestria artistului în exprimarea cu mijloacele pe care le-a avut la dispoziție a ceea ce și-a propus să redea în fiecare pânză.

Alte aprecieri critice și evocări prezente în paginile albumului sunt semnate de criticii de artă Marin Mihalache, Cristina Angelescu, Cornel Radu Constantinescu, scriitorii C. D. Zeletin, Doru Davidovici, locotenent-colonel, pilot pe avioane supersonice de luptă, care l-a numit pe Ion Țărălungă „un pilot cu sufletul”, arhitectul Ștefan Davidovici, Dorel Luca, general de Flotilă Aeriană, pilot pe avioane supersonice de luptă, Victor Strîmbuleanu,

Ion Țărălungă - Pilotul - scriitor Doru Davidovici

general-maior aviator, doctor în Științe Militare, pilot pe avioane supersonice de luptă, și Marian Moșneagu, comandor de marină, doctor în istorie, fost șeful Serviciului Istoric al Armatei. Marin Mihalache remarcă folosirea de către Ion Țărălungă în lucrările consacrate aviației și marinei a „liniilor frânte, întrerupte, formele colțuroase pentru a sugera senzația de mișcare, de zbor, ca și învâlmășeala luptelor navale”. Arhitectul Ștefan Davidovici se arată și el uimit de mișcarea și zborul pe care le imprimă pictorul avioanelor din pânzele sale, afirmând că în călătoriile sale prin lume „nu a întâlnit nimic comparabil cu tablourile lui Ion Țărălungă”. Victor Strîmbeanu compară avioanele din compozițiile pictorului cu niște „pantere încordate așteptând detenta (decolarea)” și care în aer se comportă ca niște „vortex-uri cosmice”. Cristina Angelescu, referindu-se la peisajele artistului, arată că „jocul luminilor, un joc riguros orchestrat, de o muzicalitate

subtilă, conferă acestora o măreție aproape simbolică”. Cornel Radu Constantinescu subliniază că pictura lui Țărălungă „se cere privită drept construcție în primul rând, sobră alcătuire plastică, în care contururile lumii trec, cu un firesc parcă din ce în ce mai estompat astăzi, în tiparul culorilor”. Marian Moșneagu subliniază preocuparea pe care a avut-o în permanență Ion Țărălungă pentru a se îndepărta de „șabloanele fotografice spre a crea noi universuri” populate de „cargouri la danele de încărcare, bătrâne remorchere în marș fumegând, pasagere poleite cu argintul unor dimineți înrouate, nave comerciale străbătând molcom fluviul străjuit de sălcii, veliere decupate parcă dintr-o frescă murală bisericească, ca și nave simbol ale navigației române, flancate de pavilioanele celor două faimoase cândva servicii de navigație naționale”.

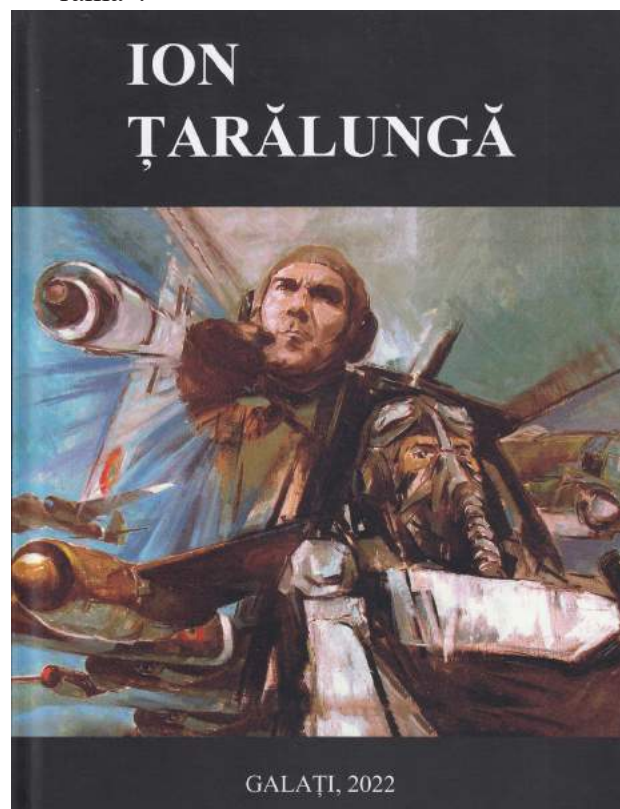
Această amplă imagine este completată de „marinari străjeri care scrutează

vigilenți zărilor, vedete maritime sfâșiind marea ca pe o cortină străvezie în iureșul competiției cu timpul, dar și angajamente navale autentice, susținute de asaltul aviației”.

„Reperere cronologică” cuprind: etapele vieții lui Ion Țarălungă, de la nașterea sa la Tecuci, 22 august 1928, până la data decesului, 3 septembrie 1999, București; Premii și distincții; Expoziții personale și de grup; Participări la tabere de creație, călătorii de studii și documentare; Expoziții postume. Reținem din această cronologie nu numai activitatea sa de „reporter militar” (pictor) la Studioul de Arte Plastice al Armatei (1956 – 1962; 1974 – 1989), dar și pe cea de asistent universitar la Institutul Pedagogic de 3 ani din București (1962 – 1972) și la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” București (1972 – 1974). Printre premiile și distincțiile cu care a fost onorat menționăm: Premiul I pentru lucrările de pictură marină (1989), Brevetul Onorific de pilot Militar, conferit de Comandantul Aviației Militare (1985), Diploma de Onoare, conferită de Comandantul Aviației Militare pentru contribuția la dezvoltarea aripilor românești (1988), Titlul de Cetățean de Onoare post-mortem al Municipiului Tecuci (2000).

Cele peste 170 de reproduceri color după lucrările de pictură și grafică ale lui Ion Țarălungă au fost selecționate cu grijă de autorii albumului, ele sunt reprezentative pentru opera artistului și sunt bine imprimare tipografic, redând cu fidelitate forma și cromatica tablourilor originale. Ele evocă imagini din luptele aeriene, navale și terestre din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, portrete ale unor piloți, ași ai aviației române (Gheorghe Mociornița, Alexandru Șerbănescu, Mircea T. Bădulescu, Doru Davidovici, Horia Opruță), escadrile de vânătoare, grupuri de asalt, celule de alarmă, aerodromuri, secvențe de la antrenamentele și exercițiile piloților, intervenții aviatice la inundațiile din 1970, intervenții de salvare marină, peisaje portuare, nave de diferite tipuri

staționând sau străbătând apele Dunării și ale Mării Negre, vedete purtătoare de rachete, locomotive cu abur, aspecte ale Galațiului de altădată, priveliști din Dobrogea etc. Acestea dau posibilitatea ca iubitorii de artă să poată să-i cunoască o parte a operei sale și modul cum a evoluat artistul de la debutul său din 1955 în cadrul Expoziției Anuale de la Sala Dalles, până în preajma decesului. Privindu-le, avem confirmarea certă a ceea ce Aurel Pentelescu afirmă în „Postfață”: „Pictura lui Ion Țarălungă e vie. Îi simți vibrația inimii, căldura sufletului care a... însuflețit-o!” și ne bucurăm că într-adevăr albumul „este un act cultural remarcabil, pe deplin meritat”, o restituire prețioasă, făcută cu dragoste și înalt profesionalism de cei trei autori sub egida Editurii „Phoebus”. O revenire benefică, estetic și documentar, după cum bine subliniază comandorul de marină Marian Moșneagu, doctor în istorie, a pictorului Ion Țarălungă „pe simezele eternității cu ceea ce atât de inspirat, reprezentativ și cu har a așezat cândva în ramă”.

Dictionar

ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI (183)

Stefănescu-Ciurdăreanu, Margareta – graficiană (n. 25 martie 1913, București – d. 1 februarie 2015, Galați). Tatăl său a fost poetul simbolist Eugeniu Ștefănescu-Est (n. 2 martie 1881, Craiova – m. 2 martie 1980, Galați), magistrat care s-a manifestat și ca prozator, pictor, caricaturist și pianist. Pasionată de desen încă din copilărie, după studiile liceale făcute la „Notre Dame de Sion” din București, frecventează, între 1936 – 1940, Academia de Belle-Arte din București, unde îi are profesori pe Constantin Artachino și Camil Ressu. Lucrează ca graficiană la „Straja Țării” (cunoscută și ca „Străjeria”), organizație înființată în 1935 de Regele Carol al II-lea pentru a combate pătrunderea influenței nefaste a Gărzii de Fier în rândul tineretului din România. În 1938 șefii acestei organizații hotărăsc să înființeze revista lunară „Cuibul nostru”, iar Margareta Ștefănescu, semnând Margareta Mavrodin, realizează copertile acesteia în culori și ilustrațiile de interior în alb-negru. În 1940, când Carol al II-lea a abdicat, organizația a fost desființată, iar Margareta Ștefănescu este angajată la Editura „Bucur Ciobanul” S.A., condusă de scriitorul Mihail Drumeș. Aici a realizat copertile și ilustrația la peste 100 de cărți pentru copii și tineret. Colaborează și cu Editura „Universul”, realizează în întregime grafica revistei „Ziarul Copiilor”, publicație în paginile căreia îi apar ilustrații și benzi desenate. Este prezentă cu desene în săptămânalele umoristice „Păcală” și „Nastratin”, ca și în revistele „Bucuria Copiilor” și „Mariana”. În „Ziarul Copiilor” au văzut lumina tiparului până în 1948 și unele seriale de benzi desenate: „Rică, poznașul”, „Poznele lui Rică”, „Năzdrăvăniile lui Rică”, „Rică

buclucașul” „D-ale lui Pătruț”, „Bimbirică”, „Aventurile elevului Hai-Hui”, „Profesorul Nota 3”, „Tândală turist”, „Caramela cea isteată” etc. În 1943 începe să colaboreze și cu Editura ABC din Craiova, al cărui patron, Nicky Bădescu, inițiază colecția de broșuri pentru copii și tineret „Biblioteca Bucuriile lui Catrinel”, din care apar: „Aventurile lui Gruel” (prelucrare după François Rabelais), „Steaua cu coadă de la Scara-Diavolului (după J. de Roques, „Omul fără umbră” (după Ad de Chamisso), „Robinson în China” (după Daniel Defoe).

Mai colaborează în 1944 și la revista „Graiul Copiilor”, în paginile căreia publică banda desenată „Întâmplări de Paști” (text, Minodora Panaitescu). După desființarea în 1948 a presei particulare de către regimul comunist venit la putere, Marga Ștefănescu (așa își semna ilustrațiile), lucrează ca graficiană la Ministerul Agriculturii. Este trimisă pentru scurt timp ca profesoară de desen tehnic la Facultatea de Îmbunătățiri Funciare din Galați, înființată în 1948, prima

ȘTEFĂNESCU

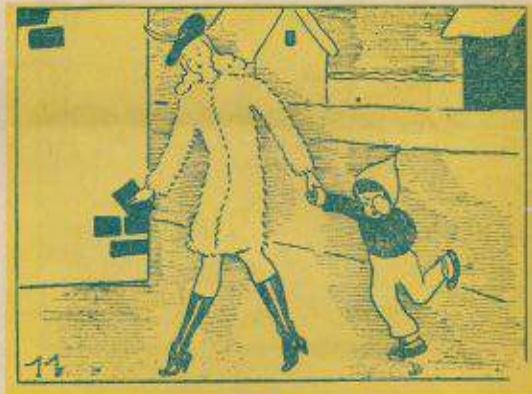
Când să intre 'n prăvălie
Hop! Deodată, ce să spun,
Drgăstos le iese 'n cale,
Un al treilea Moș Crăciun.

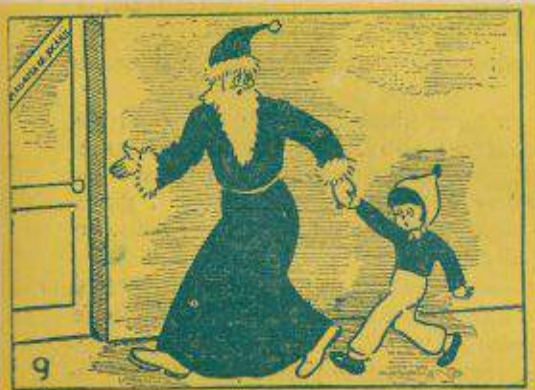
— Jucării n'am pentru tine,
Copil rău, și prost crescut.
La toți poți azi să te lauzi
Cât de bine te-am bătut!...

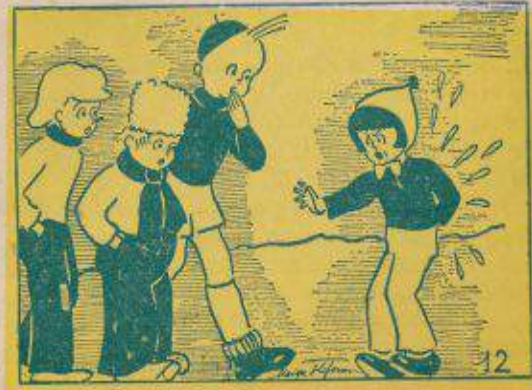
— Coca, își zice 'n sine Rică,
Cred că 'ncepe a minti.
Cu un ac, întrep mosneagul,
Voi vedea de v'a simți.

Rică plânge cu sughituri.
Jucării n'a căpătat,
Și pe lângă toate astea,
Si-o bătae a 'ncasat...

Binișor îl ia de mână,
Moș Crăciun pe mîțitel.
A făcut el Rică o poze,
Și-acum frică-i e de el.

— Moș Crăciun nu e minciună
Nu mai pot! Spatele meu!
Dar nu-i bun și nu e dornic,
E agărcit, urât și rău!...

instituție din țară cu acest profil. Nu va mai părăsi însă acest oraș. Aici îl cunoaște pe medicul endocrinolog Ionel Ciurdăreanu, cu care se recăsătorește după un mariaj eșuat la București. În cadrul acestei facultăți a editat gazeta „Ghimpele”, publicând caricaturi și desene satirice, pe care, la 30 martie 2013, dată când am vizitat-o la locuința sa din cartierul Mazepa I (Strada Prelungirea Traian, Blocul C-2, ap. 4), le mai păstra într-un voluminos album. În 1959, Facultatea de Îmbunătățiri Funciare a fost transferată în cadrul Institutului Agronomic din Iași, iar Margareta Ciurdăreanu va funcționa, până la pensionarea din 1971, ca profesoară de desen, limbile engleză și franceză în învățământul preuniversitar din Galați.

Activitatea îmbrățișată până în 1948 nu va mai constitui un scop al carierei sale, ea se limitează la ceea ce a realizat până atunci. Numele său însă, ca și creația sa nu sunt și nu pot fi ignorate. „Deși a publicat grafică și benzi desenate o perioadă scurtă de timp – doar opt ani – Marga Ștefănescu, subliniază Dodo Niță în „Dicționarul Benzii Desenate în România”, rămâne în istoria benzii desenate românești datorită stilului

ei grafic delicat și expresiv, al personajelor sale bine conturate, care au făcut deliciul multor copii în timpul războiului și al anilor tulburi de după”.

Că este așa, o dovedește și prezența unor lucrări ale sale în expozițiile „Istoria benzii desenate românești”, Teatrul Național București (2010), „77 de ani de bandă desenate românească”, Centrul Belgian al Benzii Desenate, Bruxelles (26 octombrie 2011 – 20 mai 2012), „Puterea femeilor în artă”, Palatul Cantacuzino, Bușteni (2019), „Books and Arts – Arta lecturii”, Palatul Cantacuzino, Bușteni (2020). Printre cărțile ilustrate de Marga Ștefănescu se numără: „Fata moșului cea cuminte”, basm popular în versuri de Teodor Castrișanu (Editura „Universul”), „Sirena cea mică”, poveste de Andersen, adaptare de Moș Ene (unul din multele pseudonime ale lui Mihail Drumeș), „Prâslea” de Petre Ispirescu, „Meșterul Manole – Legenda Mănăstirii Curtea de Argeș” de Moș Ene, „Ibrahim cârpaciul”, poveste din „O mie și una de nopți”, adaptare de Moș Ene (Editura „Bucur Ciobanul” S.A.) etc. Dintre seriilele B.D., cel mai apreciat rămâne fără îndoială „Năzdrăvaniile lui

Marga Ștefănescu - Din serialul B.D. Năzdrăveniile lui Rică

Rică”, o fermecătoare povestire grafică în centrul căreia se află un băiețel de numai șase ani care, prin peripețiile săvârșite, a stârnit în epocă interesul și hazul a mii de cititori-copii. Marga Ștefănescu este o excelentă desenatoare.

Linia sa este mlădioasă, elegantă,

condusă cu siguranță. Pata, punctul, virgula, hașurile sunt ingenios folosite. Când se exprimă în culoare, artista își alege pigmentul în funcție de natura subiectului, de situațiile create în desfășurarea acțiunii.

Marga Ștefănescu colaj de coperte

Bibliografie: Dodo Niță și Virgil Tomuleț, *Dicționarul Benzii Desenate în România*, Editura MJM, Craiova, 2005; Dodo Niță și Alexandru Ciubotăriu, *Istoria Benzii Desenate Românești*, Editura Vellant, 2010; Corneliu Stoica, *Popasuri ale privirii*, Editura „Sinteze”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția a II-a, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Fețele imaginii*, Editura „Sinteze”, Galați, 2016; Corneliu Stoica, *Arta gălățeană feminină*, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2018; Corneliu Stoica, *Artiști gălățeni interbelici*, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2018; Dodo Niță, *Marga Ștefănescu, incredibilul destin al unei artiste centenare*, Fundația-Editura „Scrisul Românesc”, Craiova, 2020.

Cartea de artă

Corneliu Stoica: „Gheorghe Mihai-Coron”

În anul 2020, la 10 iunie, după o grea suferință, se stingea din viață, în locuința sa din Galați, pictorul Gheorghe Mihai-Coron, membru marcant al Uniunii Artiștilor Plastici din România și al Asociației Internaționale de Artă cu sediul la Paris, unul dintre cei mai valoroși artiști de la Dunărea de Jos, care a contribuit din plin la consolidarea, dezvoltarea și afirmarea plasticii din această zonă a țării pe plan național și internațional. A slujit, de asemenea, cu pasiune, devotament și înalt profesionalism învățământul preuniversitar din Galați în calitate de profesor de Educație Plastică și coordonator de lucrări ale cadrelor didactice pentru obținerea gradului didactic I.

La numai doi ani de la plecarea sa la Tatăl Ceresc, cunoscutul istoric și critic de artă Corneliu Stoica i-a consacrat un substanțial album de artă, apărut la prestigioasa Editură „Axis Libri”, album finanțat de soția artistului, doamna învățătoare Anișoara Mihai. Este al doisprezecelea album de artă al autorului consacrat unei individualități a plasticii gălățene, după cele dedicate pictorilor Nicolae Mantu (2003, 2015), Mihail Gavrilov (2010), Teodor Vișan (2003, 2015), Nicolae Einhorn (2008), Sterică Bădălan (2019), Eugen Holban (2020), Gheorghe Suci (2020), Marcel Bejan (2021) și sculptorului Silviu Catargiu (2022).

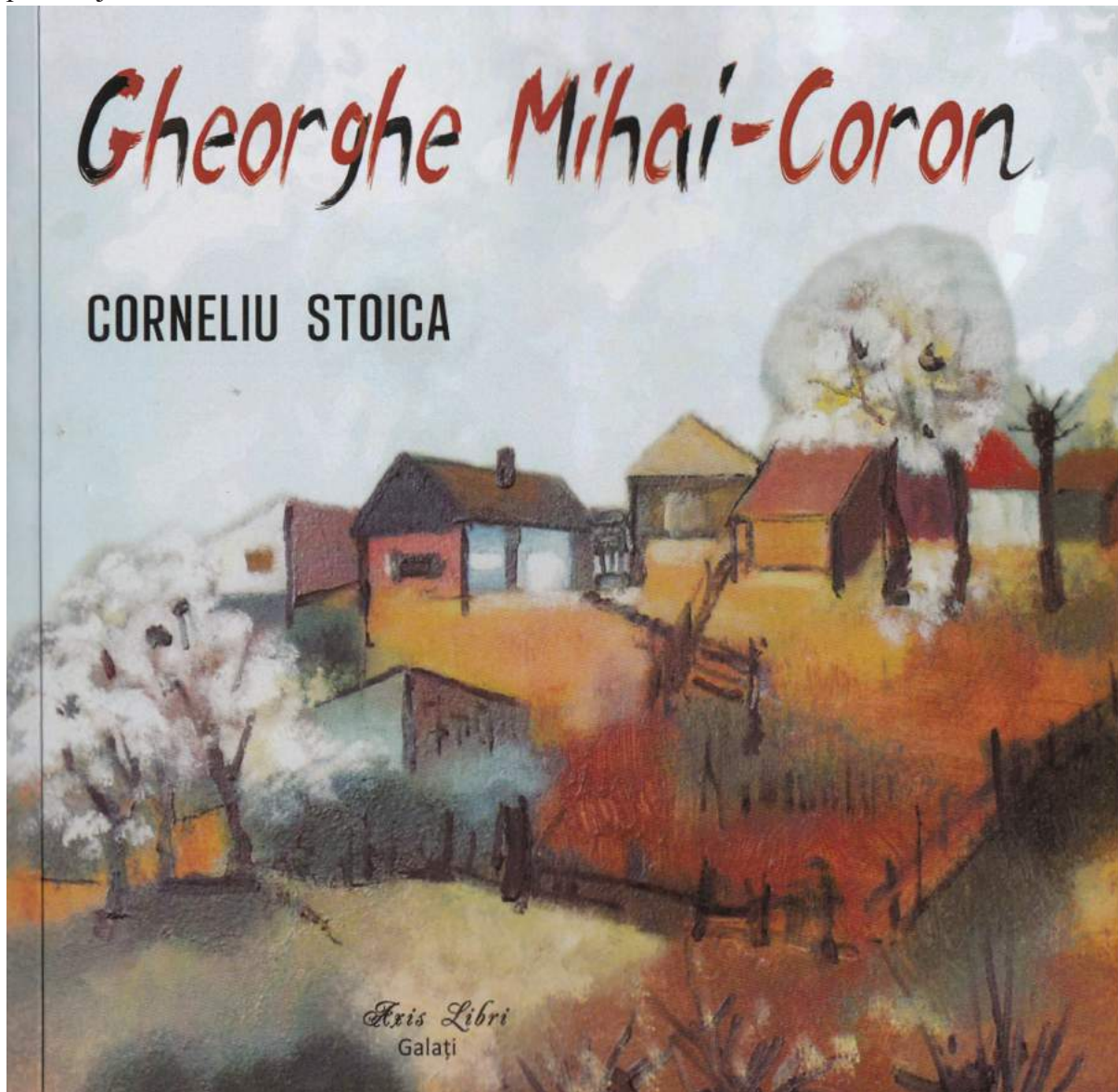
Albumul are formatul 20 x 22 cm, 180 pagini, este tipărit pe hârtie crețată lucioasă de 170 gr/m.p. și cuprinde în structura sa un *Studiu critic*, intitulat „Gheorghe Mihai-Coron, un spațiu al liniștii și echilibrului”, un *Grupaj fotografic* conținând 44 de imagini cu caracter documentar, *Antologie critică* (extrase din articole și cronici plastice din presă, dicționare, albume de artă și cataloage,

semnat de criticii de artă Maria Magdalena Aurel Leon, Constantin Prut, Virgil Mocanu, Cristina Angelescu, Alexandra Titu, Marin Mihalache, Mariana Cocoș-Tomozei, Valentin Ciucă, poetul Alexandru Andrițoiu, prozatorul Mircea Ionescu, jurnaliștii Radu Macovei, Valentin Udrescu și Dan Basarab-Nanu, manager al Muzeului de Artă Vizuală Galați), *Bibliografie* elaborată cu sprijinul doamnei Camelia Toporaș, responsabil al Compartimentului Informare Bibliografică din cadrul Bibliotecii „V. A. Urechia” Galați și a consultării de către autor a arhivei pictorului, păstrată de soția acestuia), *Rezumate în limbile franceză și engleză*, ambele datorate traducătoarei Cornelia Bujor, *160 de reproduceri color după lucrări ale artistului și o Fișă a autorului* cu titlurile cărților publicate de-a lungul timpului („De același autor”).

Studiul lui Corneliu Stoica, în prima parte conține referințe asupra principalelor coordonate ale biografiei lui Gheorghe Mihai-Coron (date despre familie, studii, expoziții personale în țară, în Germania și în Franța, participări la manifestări colective de profil organizate pe plan local, județean, interjudețean, național, donații făcute de artist, distincții etc.), iar în cea de a doua parte este făcută o analiză pertinentă a operei artistului, avându-se în vedere genurile cultivate de acesta: peisaj, natură statică cu flori, portret, nud, compoziție cu mai multe personaje.

Referindu-se la peisaj, autorul, subliniind că satul din zonele colinare, așa cum s-a păstrat în memoria sa afectivă, și mediul acvatic al Dunării și Deltei au fost motivele care l-au atras cu predilecție pe Gheorghe Mihai-Coron, menționează că pentru artist „*natura nu a fost doar un motiv pictural, ci un intermediar de comunicare a unor profunde stări sufletești. El nu a urmărit identificarea acesteia în suprafața pictată, prezentarea datelor realului în forma lor fotografică, ci mai ales relația intimă la contactul cu elementele ce compun priveliștea respectivă.*

Din ceea ce l-a impresionat, artistul a eliminat detaliile, a reținut ceea ce a crezut esențial, a adăugat ceea ce sensibilitatea sa a considerat necesar. Imaginile obținute se cer urmărite în intimitate, dialogul exclude emfaza, conducând mai mult spre pătrunderea semnificațiilor ce se ascund în spatele formelor și culorilor. Peisajele sale sunt rodul bucuriei pe care artistul a trăit-o în fața naturii, o bucurie cenzurată însă de eul său lăuntric, exprimată într-o gamă potențată, de un lirism reținut, deloc auster, purtător al unei melancolii ce învăluie imaginile emanatoare a unei poezii diafane, rostită parcă în șoapta izvoarelor sau a tremurului frunzelor plopilor”. În tehnica acuarelei, artistul a obținut efecte cromatice care ating rafinamentul și care i-au uimit și pe profesorii săi de la Iași, Adrian Podoleanu și Petru Hârtopeanu. „A pictat, notează autorul, umed pe uscat, dar mai ales umed pe umed, aceasta din urmă fiind o manieră mai puțin dirijată și care cere rapiditate în execuție. Se produce acel miracol al fuziunii culorilor; al topirii acestora în spațiul unor ansambluri în care poezia este la ea acasă, se obține o anumită catifelare a suprafețelor”. În naturile statice, florile au fost pictate numai în poziție verticală, uneori lujerele fiind întrerupte și reluate, încât, scrie Corneliu Stoica, „se creează în spațiul plastic o atmosferă de imponderabilitate, florile par a ieși din materialitatea lor, tinzând să zboare, să se înalțe”.

Reproducerile, 160 la număr, provin majoritatea din colecția familiei, de la câțiva colecționari, dar și din patrimoniul Bibliotecii „V. A. Urechia” și a Muzeului de Artă Vizuală. Imprimarea lor tipografică redă cu fidelitate formele și coloristica tablourilor originale, astfel că după ce le parcurgem, îi dăm dreptate autorului care, la sfârșitul studiului său, conchide că opera lui Gheorghe Mihai-Coron „are o bogată încărcătură emoțională, poartă amprenta

stilistică a celui care a făurit-o printr-o muncă jertfitoare” și că „într-o societate crispată, plină de neliniști, convulsii sau stări tensionate, pictura lui pare a veni din anotimpul copilăriei artistului, peisajul colinar sau acvatic, florile, însemnând de fapt o oază de lumină menită să atragă atenția privitorului asupra unui fapt esențial: frumusețea plaiurilor românești este o realitate extraordinară și ea încă trebuie descoperită și folosită pentru înălțarea sufletului în spațiile miracolului și ale poeziei”. Pentru pictorul gălățean, natura a constituit într-adevăr „o inepuizabilă sursă de inspirație și de soluții plastice, un prilej de meditație în construirea unui univers care îi este propriu și inconfundabil”.

Albumul de artă „Gheorghe Mihai Coron” este o realizare remarcabilă, de ținută, datorat unui fin cunoscător al fenomenului plastic de la Dunărea de Jos (anul trecut a publicat masivul volum („Filiala Galați a UAPR. 70 de ani de existență, 1951 – 2021”, Editura „Axis Libri”), care a depășit statutul unei simple valori locale, numele său regăsindu-se în „Dicționarul artelor frumoase din Moldova, 1800 – 2010” al lui Valentin Ciucă (Editura „Art XXI”, Iași, 2011), în volumul „Istorici și critici de artă români, 1800 – 1980”, semnat de Florica Cruceru și Alice Dinculescu (Editura ACS, București, 2021), iar mai recent și în Enciclopedia liberă „Wikipedia”.

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro

